

JMG

Examensarbete i medie- och
kommunikationsvetenskap

2012-05-31

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation
www.jmg.gu.se

”de-lib-e-ration”

en undersökning av de deliberativa inslagen i kommentarsfälten
på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor

Författare: Jonathan Svensson & Pontus Ström
Handledare: Nicklas Håkansson
Kursansvarig: Malin Sveningsson



GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Titel: ”de-lib-e-ra-tion” – en undersökning av de deliberativa inslagen i kommentarsfälten på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor

Författare: Jonathan Svensson och Pontus Ström

Kurs: Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap. Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet

Termin: Vårterminen 2012

Handledare: Nicklas Håkansson

Sidantal: 51 inklusive bilagor

Syfte: Att undersöka förekomsten av samtal med deliberativa kvaliteter i kommentarsfälten på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor.

Metod: Kvantitativ innehållsanalys

Material: Kommentarsfälten på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor. Totalt har 464 kommentarer analyserats för att mäta förekomsten av deliberation.

Huvudresultat: Våra resultat visar att samtal av deliberativa kvaliteter inte förekommer i kommentarsfälten på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor. Kommentarererna uppfyller två av de fem kriterier för det deliberativa samtalet som vi har jämfört med. I kommentarsfälten hålls generellt sett ett gott tonläge och partierna låter de vanliga användarna diskutera fritt. Dock är kommentarererna sällan argumenterande, kritik är ovanligt förekommande och frågor förbli i hög grad obesvarade.

Antal ord: 12 446

Nyckelord: *Deliberativ Demokrati, Web 2.0, Facebook, Kommentarsfält, User Generated Content.*

Executive Summary

På uppdrag av Göteborgs universitet har vi gjort en studie inom ämnet Web 2.0 och de politiska partierna. Nya medier har historiskt sett alltid skapat en debatt kring demokrati och den nya generationens Internet, Web 2.0, har av många förutspått bidra ett ökat politiskt engagemang bland befolkningen. Den deliberativa demokratin förespråkar ett aktivt deltagande bland befolkningen och denna teori lyfts ofta fram som någonting eftersträvansvärt. Inom både Web 2.0 och den deliberativa demokratin förutsätts och förespråkas ett deltagarengagemang och man tänker sig därför att Web 2.0 kan vara en god arena för det deliberativa samtalet att verka på. Facebook är en hemsida som i hög grad uppfyller kraven för Web 2.0 och majoriteten av den svenska befolkningen är medlemmar på sidan. Sedan några år tillbaka verkar även samtliga svenska riksdagspartier på Facebook.

Undersökningen syftar till att undersöka förekomsten av samtal med deliberativa kvaliteter i kommentarsfälten på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor. Då den svenska demokratiutredningen har slagit fast att Sverige bör präglas av en deltagardemokrati med deliberativa kvaliteter kan det således vara intressant att se om det finns några sådana på Facebook.

Den deliberativa demokratin bygger på att folket ska föra en öppen politisk dialog som jämlika och man ska sträva efter att komma fram till de bästa besluten utifrån de bästa åsikterna. För att detta ska möjliggöras krävs det att samtal kan ske i en offentlig sfär med fritt spelrum för diskussion. I vår undersökning ser vi Facebook som denna offentliga sfär.

För att mäta förekomsten av de deliberativa samtalen på riksdagspartiernas Facebooksidor har vi valt att göra en kvantitativ innehållsanalys av kommentarerna på sidorna. Till vår hjälp för att besvara syftet har vi operationaliserat Tomas Englund's fem kriterier för det deliberativa samtalet så att dessa kan appliceras på Facebook. Kriterierna har utmynnats i fem mätvärden och 15 variabler som vi sedan har analyserat var och en för sig. På de åtta riksdagspartiernas Facebooksidor har vi totalt analyserat 464 analysenheter. Vi har även undersökt och redogjort för de yttre omständigheterna som kan tänkas påverka det deliberativa samtalet på Facebook.

Med resultatet står det klart att Facebook har de egenskaper som krävs för en deliberativ arena. Däremot uppfyller samtalen endast två av fem kriterier för det deliberativa samtalet. Samtalen är sällan argumenterande, många frågor förblir obesvarade och kritiska röster höjs sällan. Dock upprätthålls oftast ett seriöst tonläge och samtalen förs utan inblandning av moderator. Sammanfattningsvis har vi kunnat konstatera att de deliberativa samtalen inte förekommer på riksdagspartiernas Facebooksidor.

Innehållsförteckning

| | |
|--|----|
| 1 Inledning..... | 6 |
| 1.1 Problemformulering | 7 |
| 2 Syfte och frågeställning | 8 |
| 3 Teoretisk utgångspunkt och tidigare forskning..... | 9 |
| 3.1 Demokratiaspekten..... | 9 |
| 3.1.1 Begreppet demokrati | 9 |
| 3.1.2 Deliberativ demokrati ur Habermas ögon | 10 |
| 3.1.3 Den nya offentliga sfären..... | 10 |
| 3.1.4 Englunds fem kriterier | 11 |
| 3.1.5 Kritik av den deliberativa demokratin | 12 |
| 3.2 Internet | 13 |
| 3.2.1 Web 2.0..... | 13 |
| 3.2.2 User Generated Content..... | 14 |
| 3.2.3 Facebook | 14 |
| 3.2.4 Internet och demokrati | 15 |
| 4 Metod..... | 17 |
| 4.1 Deliberativa förutsättningar..... | 17 |
| 4.2 Operationalisering | 17 |
| 4.3 Kvantitativ innehållsanlys | 18 |
| 4.4 Urval..... | 19 |
| 4.5 Tidsram..... | 19 |
| 4.6 Kommentrar och inlägg..... | 20 |
| 4.7 Utformning av kodbok..... | 20 |
| 4.7.1 Definition av variabler..... | 20 |
| 4.7.2 Tolkningsregler..... | 21 |
| 4.8 Reliabilitet och validitet..... | 21 |
| 5 Resultat och analys..... | 23 |
| 5.1 Deliberativa förutsättningar på riksdagspartiernas Facebooksidor | 23 |
| 5.1.1 Kommentarsfrekvens | 24 |
| 5.1.2 Det mansdominerande kommentarfältet | 25 |
| 5.2 Deliberation på Facebook..... | 26 |
| 5.2.1 Argumentation..... | 26 |
| 5.2.2 Tonläge | 30 |
| 5.2.3 Frågor..... | 31 |
| 5.2.4 Kritik | 33 |
| 5.2.5 Sändare/Mottagare | 35 |
| 5.2.6 Den kommenterande typpersonen..... | 38 |
| 6 Slutdiskussion | 39 |
| 7 Slutsats | 41 |
| 7.1 Vidare forskning..... | 42 |
| Referenslista | 43 |
| Litteratur | 43 |
| Internet..... | 43 |
| Föreläsningar | 44 |

| | |
|---|----|
| Bilagor | 45 |
| Bilaga 1. Operationalisering | 45 |
| Bilaga 2. Mätvärde till variabler | 46 |
| Bilaga 3. Kodbok. | 47 |
| Bilaga 4. Tolkningsregler. | 50 |

1 Inledning

Ur ett internationellt perspektiv har Sverige alltid haft ett högt valdeltagande. Under 70- och 80-talet låg valdeltagandet på över 90 procent i riksdagsvalen och Sverige stod sig starkt i jämförelse med liknande länder. Även partiernas medlemsantal låg under samma period på stadiga siffror och ungefär 12 procent av den svenska befolkningen uppgav då att de var medlemmar i ett politiskt parti. Vårt politiska engagemang är rotat långt bak i tiden och många av våra nuvarande riksdagspartier har rötter i den Svenska folk rörelsen. På senare år har dock vårt politiska engagemang och valdeltagande sjunkit. Under de senaste 15 år räknar man med att partierna halverat sitt medlemsantal och valdeltagandet ligger sedan en tid tillbaka på cirka 80 procent.¹

Mot den ovan nämnda utvecklingen, med ett minskat politiskt engagemang, rör vi oss mer och mer mot en demokrati där medborgarnas inflytande minskar. Forskare inom området oroas över utvecklingen och med tanke på att regeringsformen i Sverige fastslår att ”den offentliga makten ska utgå ifrån folket” samtidigt som demokratiutredningen påvisar att Sverige bör präglas av en ”deltagardemokrati med deliberativa kvalitéer” är oron befogad.²

På senare år har dock nya teknologiska marker brutits och informationssamhället har medfört nya möjligheter för partier att verka på arenor som kan tänkas locka fler personer att engagera sig i politiken.³ Nya medier och teknologier har historiskt sett alltid skapat en debatt kring demokrati och politiskt deltagande. Forskare inom ämnet har både prisat och sågat de möjligheter som nya medier medför. Radion och TV:s introduktion ses som viktiga milstolpar inom demokratiutvecklingen och de har på många sätt förändrat det politiska klimatet runt om i världen.⁴ Internets utbredning under slutet av 90-talet väckte återigen demokratidebatten till liv men det var först i mitten av 00-talet då O'Reilly myntade begreppet Web 2.0 som den riktigt tog fart. Web 2.0 är den andra generationen internet där interaktion mellan användare är en viktig del. Gränserna mellan sändare och mottagare suddas ut och detta, i kombination med internets lättillgänglighet, har av många förutspått bidra till ett mer deliberativt politiskt klimat där medborgarna i landet har större möjlighet att vara med och påverka beslut. År 2006 utsåg Time Magazine *You* som den mest inflytelserika personen under året. Man syftar då på varje persons möjlighet att vara med och forma och bidra med innehåll på internet. På samma sätt förespråkar den deliberativa demokratin möjligheter till interaktion och samtal mellan medborgare. Man menar att ”[...]Politik kopplas till diskussion. Demokratin är därför i behov av arenor där opinioner kan bildas, debatteras och ifrågasättas.”⁵

¹ Petersson (2005)

² SOU (2000:1:107)

³ Premfors & Roth (red) (2004:7)

⁴ Orr (2007)

⁵ Premfors & Roth (red) (2004:7)

1.1 Problemformulering

Traditionellt sett är valstugor, kampanjmaterial, debattartiklar och TV-inslag viktiga arenor för politiker att synas på. Men den snabba framväxten av Internet har innerburit att en ny plats att informera och kommunicera med sin publik uppstått. I dag verkar samtliga riksdagspartier i Sverige på flertalet hemsidor som tillhandahåller Web 2.0-funktioner, t.ex. Twitter, Facebook och Youtube. Dessa ger nya möjligheter för partierna att skapa ett samtal med sin publik via webben. Facebook är det dominerade sociala mediet bland den svenska befolkningen och riksdagspartierna. Samtliga partierna finns representerade här och över hälften av den svenska befolkningen använder regelbundet plattformen.⁶ Plattformens popularitet kan därför ses som en bra arena för partierna att skapa dialog och diskussion med en stor publik men även för publiken att föra dialog med varandra.

Genom vår studie hoppas vi i förlängningen kunna bidra till en bredare förståelse för vilken roll samtalen på riksdagspartiernas Facebooksidor bidrar till en deliberativ demokrati. Enligt Premfors och Roth fastslår den svenska demokratiutredning att den deliberativa demokratin är ett eftersträvansvärt inslag i det svenska styrelseskicket, där man via samtal kommer fram till allas lika bästa.⁷ Givet denna utredning anser vi att studien är intressant ur ett samhällsligt perspektiv då resultatet kan ge en bild av hur de deliberativa inslagen på riksdagspartiernas Facebooksidor ser ut idag och vilka förutsättningar som finns inför framtiden.

Gemensamt för tidigare forskning inom deliberation och internet är att den främst fokuserat på hur medborgare i ett land förhåller sig till möjligheten att interagera med politiker via internet.⁸ Vad vi vill undersöka är hur samtalen faktiskt ser ut. Utnyttjar partierna och användarna de möjligheter till dialog och diskussion som erbjuds?

Samtidigt hoppas vi också kunna bidra med en ny infallsvinkel till forskningen kring sambandet mellan den deliberativa demokratin och Web 2.0, om det nu finns något sådant. Vidare tror vi även att arbetet kan vara till grund för fortsatt forskning inom ämnet.

⁶ Internetstatistik (2011)

⁷ Premfors & Roth (red) (2004) s 7

⁸ Orr (2007)

2 Syfte och frågeställning

Mot ovanstående bakgrundsproblematik är studiens syfte: *att undersöka förekomsten av samtal med deliberativa kvaliteter i kommentarsfälten på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor.*

Vi kommer ta avstamp från det deliberativa samtalet och vår frågeställning formuleras för att svara på vilka möjligheter det finns för ett deliberativt samtal i kommentarsfälten på riksdagspartiernas Facebooksidor samt i vilken utsträckning detta förekommer.

- Till vilken grad uppfylls det deliberativa samtalet på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor?

Här utgår vi från Englunds⁹ precisering av vad som karaktäriserar ett deliberativt samtal. Det innebär bland annat att olika synsätt och argument ska ställas mot varandra, att man ska visa tolerans och respekt för den konkreta andra och att det ska finnas en strävan efter att komma överens. Det innebär även att uppfattningar ska få ifrågasättas liksom att ett samtal ska kunna fortgå utan en direkt ledning, eller i det här fallet utan en moderator som sätter agendan och bestämmer hur diskussionen skall fortlöpa.

För att besvara frågeställningen kommer vi vidare undersöka hur de deliberativa kriterierna kan appliceras på Facebook samt redogöra för vilka yttre omständigheter som kan komma att påverka det deliberativa samtalet på Facebook.

⁹ Premfors & Roth (red) (2004) s 62

3 Teoretisk utgångspunkt och tidigare forskning

I detta kapitel kommer vi presentera teori och tidigare forskning kring den deliberativa demokratin och Web 2.0. Avslutningsvis redogör vi för hur dessa två kan komma att samverka. De teorier vi tar upp kommer ligga till grund för vår operationalisering och analys av resultat.

3.1 Demokratiaspekten

3.1.1 Begreppet demokrati

Demokrati som begrepp har varit omstritt många gånger under de senaste århundraden. Tidigare har demokrati i huvudsak värderats i utbredning av rösträtten till alla, oberoende av kön eller inkomst. Senare växte frågan ytterligare och begreppets innebörd fick flera olika betydelser. Handlade demokrati enbart om formerna för politisk maktutövning eller om de politiska beslutens innehåll? Ur dessa frågor växte två tankeskolor fram, den ena liberalt influerad medan den andra var marxistisk i sin karaktär.¹⁰ Idag råder det dock en bred samstämmighet om att demokrati snarare är en procedur för politisk styrning och inte en ideologiskt bunden form.

Flera forskare har försökt definiera vad som karaktäriserar en väl fungerande demokrati. Detta är dock något som är svårt att sätta sin spets på eftersom demokrati liksom andra samhällsföreteelser är i ständig förändring.¹¹ Att demokrati i grund och botten betyder folkstyre kan vi alla vara överens om, men vad som utmärker den goda demokratin är omöjligt att svara på. Detta beror på att det finns många olika idéer om vad som egentligen är den goda demokratin. Det finns dock tre framträdande normativa demokratiteorier som har varit i ropet under de senaste decennierna; konkurrensdemokrati, deltagardemokrati och deliberativ demokrati.

Förespråkare för konkurrensdemokratin anser att folkstyret måste begränsas då en klar majoritet av folket saknar den kunskap som krävs för att kunna fatta politiska beslut. Istället ska folket kunna rösta på olika kandidater som konkurrerar med varandra som sedan ska kunna representera folket i bästa möjliga mån.¹²

Med deltagardemokrati menas att folket genom deltagande och dialog komma fram till de bästa besluten. Kunskap om medborgarnas problem och behov byggs med andra ord i en kommunikativ process mellan politiker och medborgare som ska leda till ett gemensamt lärande.

¹⁰ Strömbäck (2009) s 38

¹¹ Nationalencyklopedin

¹² Bengtsson (red.) (2001) s 15

Deliberativ demokrati innebär att offentliga och deliberativa diskussioner sker mellan medborgare och dess folkvalda representanter där folket ska vara engagerade i dialog och sträva efter att komma fram till de bästa besluten utifrån de bästa åsikterna.¹³ Och det är alltså den deliberativa demokratin som vi kommer ha som utgångspunkt i vår analys.

3.1.2 Deliberativ demokrati ur Habermas ögon

Den deliberativa demokratin har sedan en tid tillbaka varit ett eftersträvansvärt inslag i den svenska politiken. Den svenska demokratiutredningen har bland annat slagit fast att *Sverige ska ha en deltagardemokrati med deliberativa kvaliteter*.¹⁴ Den deliberativa demokratiteorin bygger på idéer om en öppen politisk dialog mellan jämlika medborgare. Legitimitet och rationalitet i offentliga beslut och i det politiska samtalet kan bäst uppnås genom deliberation.¹⁵ Den deliberativa demokratiteorin har varit omstridd och har stundtals kallats både för samtalsdemokrati liksom för diskursiv demokrati. Vi kommer här att använda oss av begreppet deliberativ demokrati, dels för att den svenska demokratiutredningen använder sig av det, dels för att det har vunnit störst acceptans inom demokratiforskningen.

Det finns ett flertal förespråkare för den deliberativa demokratin där den tyske filosofen Jürgen Habermas kan ses som den som har myntat begreppet. Trots att det råder delade meningar om vad den deliberativa demokratiteorin innebär är Habermas tankar det som det i störst utsträckning hänvisas till i litteratur och forskning. I sin bok *Borgerlig offentlighet* belyser han vikten av samtal och diskussion på lika grunder, där politiker och medborgare tillsammans ska fatta beslut.¹⁶

Meningen är att alla ska få chansen att pröva sina argument mot andra. Om sedan inte argumentet håller ska man vara beredd att överge sin ståndpunkt för allmänhetens bästa. Han menar att det på så vis kan tas legitima och rationella beslut. För att det ska genomföras krävs ett fritt rum mellan staten och marknaden för att skapa den ideala offentliga sfären för (med)borgarna där diskussioner kan ske på lika villkor oavsett bakgrund.

Den offentliga sfär som Habermas förespråkar är samtidigt något han menar har försvunnit mer och mer i och med den kommersialisering som har skett under det förra seklet. Det offentliga och privata har flätats samman och det är svårt att urskilja vad som är vad. På så vis har politikernas roll enligt Habermas mer och mer blivit att sälja färdiga paket med idéer istället för att låta medborgare bli involverade i diskussionen.

3.1.3 Den nya offentliga sfären

I demokratiutredningens betänkande slås det fast att ”[Den deliberativa] Demokratin ger ett ramverk för fri diskussion mellan jämlikar. [...] Demokratin är därför i behov av

¹³ Strömbäck (2009) s 41

¹⁴ SOU 2000:1, s 22f

¹⁵ Premfors & Roth s. 12; Bengtsson (red.) (2001)

¹⁶ Habermas (1984)

arenor där opinioner kan bildas, debatteras och ifrågasättas.”¹⁷ Det innebär att för varje nytt *offentligt* rum som skapas ges det möjlighet till detta. John B. Thompson är en av de som står för den hållningen. Han menar att det idag inte finns *ett* offentligt rum där diskussion kan uppstå, utan *flera*.¹⁸ Nya medier och Internet är en stor del av det, där arenor för diskussion och samtal finns bara ett knapptryck bort. Detta gör, enligt Thompson, att samtalen inte längre är knutna till offentliga lokaler. Istället kan de föras var som helst, oavsett var man befinner sig. Enligt honom främjar detta den deliberativa demokratin som sådan, då det som tidigare har varit tydligt privat nu har blivit allt mer offentligt genom ny teknik och Internet. Den nya offentliga sfären kan alltså bidra till att främja den deliberativa demokratin givet att ”medborgare både kan och vill uppfylla de krav som en deliberativ demokrati ställer, förutsatt att de bereds möjligheter till detta.”¹⁹

3.1.4 Englunds fem kriterier

Om de bästa besluten ska tas efter diskussion och utifrån de bästa åsikterna ställer det krav på deltagarna och förutsättningarna. För att undersöka i vilken utsträckning deliberativa samtal förs behövs ett antal kriterier ställas upp som gör det möjligt att undersöka detta. Forskare inom ämnet har ofta försökt tolka och operationalisera Habermas tankar om det deliberativa samtalet, mer eller mindre ingående. I den svenska litteraturen har forskare främst inom statsvetenskap, men även inom pedagogik, gjort försök. Annika Theodorsson²⁰ har ställt upp operationaliserbara idealpunkter för hur samtalet ska gå till, Tomas Englund är en annan. Men där Theodorssons operationalisering är tydligt utformad för samtal i förskolan har Englunds en mer allmän karaktär. Utifrån Jürgen Habermas teori har han ställt upp fem karaktäristiska punkter om vad det deliberativa samtalet innebär.²¹ Englunds kriterier är framförallt utformade och anpassade för en pedagogisk verksamhet. Dock likställer han eleverna med folket och lärarna med politikerna och menar att klassrummet är en del av den ”offentliga sfären” och skolans deliberativa samtal bör ”[...]lyfta fram de olika värderingar, ståndpunkter, synsätt och perspektiv som kommer fram i samhällets offentliga samtal[...].” Detta resonemang gör det möjligt att applicera kriterierna på andra offentliga sfärer av likartad karaktär, i vårt fall Facebook.

Enligt Englund²² ska (1) skilda synsätt ställas mot varandra där argument ges utrymme. Det innebär också att man (2) ska ha tolerans och respekt för den andra och att (3) alla ska ha en strävan efter att komma överens. Samtal av deliberativ karaktär betyder även att (4) auktoriteter och traditionella uppfattningar må ifrågasättas och att (5) de kan göra detta utan direkt ledning av auktoritet.

De tre första punkterna handlar om samtalets inre kärna ”där skilda synsätt tydliggörs och olika argument ges utrymme, men med en strävan att komma överens och där den

¹⁷ SOU 2000:1, s 22f

¹⁸ Thompson (2001) s 130

¹⁹ Premfors & Roth (2004) s 15

²⁰ Ibid. s 33

²¹ Ibid. s 62

²² Englund (2000) s 6

andra alltid respekteras". Tanken är att kriterium 1 och 2 ska leda fram till kriterium 3. Dessa tre ses som en grundförutsättning för det deliberativa samtalet.

Ledaren för samtalet, läraren i Englunds teori, har den formella auktoriteten och riskerar att missbruka denna. Det är därför av vikt att deltagare, med hjälp av de första kriterierna, har möjlighet att ifrågasätta ledarens auktoritet, kriterium 4. Detta kriterium påvisar pluralismens värde som en grund för deliberation, de gemensamma bästa. För de första fyra kriterierna spelar ledaren en central roll vad gäller ledning, makt, ansvar och omdöme – det är ledarna som gör bedömningen om möjligheten och lämpligheten att starta, leda och vissa fall avsluta diskussioner. Dock ska inte ledaren själv medverka i samtalet utan bör snarare ses som en resursperson, vilket sammanfattar kriterium 5. För att ett deliberativt samtal ska vara genomförbart bör de fem kriterierna samverka.

3.1.5 Kritik av den deliberativa demokratin

Liksom att den deliberativa demokratin har flera förespråkare har den även i stor grad flera kritiker. Många hävdar framförallt att teorin lider av praktiska problem som gör den ogenomförbar. Nationalekonomen Joseph Schumpeter, som ses som en av de mest framstående kritikerna, anser att den genomsnittlige medborgaren varken har kompetens eller intresse nog att fatta politiska beslut.²³ Det ställer sig tvärt emot den pro-deliberativa forskningen om att medborgare har den kunskap som krävs för att uppfylla ett deliberativt samtalsideal. Schumpeter pläderar istället för ett mindre medborgarinflytande där beslutsfattandet bör överlåtas till kompetenta experter.

Hur deliberationens legitimitetskrav ska kunna förverkligas i ett modernt samhälle är också det något som diskuteras. Ett effektivt deltagande från alla berörda parter ses som omöjligt i en nutida nationalstat. Hur människor från alla samhällsskikt och grupper kan resonera med varandra på en och samma gång är orealiserbart. Därmed tycks *den deliberativa demokratin inte kunna leva upp till sina egna legitimitetskrav.*²⁴

Två andra kritiker, Esaiasson och Gilljam, menar på att en deliberativ demokrati skapar orättvisa snarare än rättvisa i beslutsfattandet.²⁵ De har sett genom den empiriska forskningen att både närvaron och deltagandet är ojämnt fördelat över befolkningen. De hävdar att en konsekvens kan bli att de med gott om tid och pengar kommer vara de som får mer att säga till om i politiken än de oengagerade och resursfattiga.

²³ Premfors & Roth (2004) s 280

²⁴ Ibid. s 284

²⁵ Ibid. s 301

3.2 Internet

3.2.1 Web 2.0

Under en konferens 2004 definierade personen som idag associeras med begreppet, Tim O'Reilly, ett antal grunddrag som förknippas med Web 2.0 och dess egenskaper.

Begreppet blev snabbt allmänt vedertaget och idag ger en sökning på Google ungefär 1,8 miljarder träffar.

Allt började dock några år tidigare, i början av 2000-talet, då O'Reilly och internetpionjären Dale Dougherty såg ett nytt mönster för internet och dess utveckling. Då "IT-bubblan" sprack vid denna tidpunkt var det många IT-företag som kollapsade och övertron till internet hade lett till en global kris.²⁶ Vad O'Reilly och Dougherty då märkte var att de företag som tagit sig ur krisen oskadda hade alla någonting gemensamt; företagen kom ut starkare än någonsin och internet kom att spela en allt viktigare roll i företagets framgång. Man hade lärt sig ta tillvara på den kollektiva intelligensen internet erbjöd. Fenomenet betraktas som webbens återkomst och vändpunkten ses idag som startskottet för Web 2.0. Det var även mot denna bakgrund som O'Reilly några år senare skulle mynta begreppet.

Web 2.0 är ett samlingsnamn för ett antal funktioner som en hemsida kan använda sig av. Den viktigaste egenskapen och största skillnaden mellan Web 1.0 och 2.0 är användarnas roll på hemsidan. Internethemsidor i Web 1.0 har främst fungerat som informationskällor dit användarna vänder sig för att ta del av information. I Web 2.0 har man utvecklat denna funktion och gjort det möjligt för användarna att också själva bidra med innehåll till hemsidan. Användarna ska i viss mån också kunna kontrollera och redigera innehållet på hemsidan. Det kan vara svårt att avgöra huruvida en hemsida räknas som Web 2.0 eller inte men "nya" populära sajter som t.ex. Facebook och Twitter brukar användas som typexempel. Mycket tack vare den sociala nätverksaspekten som hemsidorna erbjuder där användarna helt producerar innehållet. Man kan säga att användarna själva bygger upp datorbaser. Eller som O'Reilly säger: en Web 2.0-sida blir automatiskt bättre ju fler personer som använder den.²⁷ Till webbutvecklingen hör också förbättring av hemsidors gränssnitt för att underlätta informationshämtning och delning. Dessutom ska designen vara fyllig, användbar och interaktiv.

Vi har valt att lämna de tekniska aspekterna av Web 2.0 därhän och fokuserar istället på vad Web 2.0 innebär för användarna.

Några viktiga egenskaper som utmärker en Web 2.0-sida ur användarperspektiv är:

- Användarna ska kunna presentera sig själva med b.l.a. namn, ålder och kön.

²⁶ O'reilly (2005)

²⁷ O'reilly & Battelle (2009)

- Användarna ska kunna interagera med andra användare.
- Användarna ska bl.a. kunna publicera videor, texter och kommentarer.²⁸

3.2.2 User Generated Content

Dessa möjligheter för användarna att själva generera innehåll på en hemsida kallas *User Generated Content* (UGC) och är ett begrepp som är ofta återkommande i diskussionen kring Web 2.0. Hemsidor kan i varierande utsträckning tillhandahålla UGC och det ses därför som en funktion snarare än ett statiskt tillstånd. Möjligheten till UGC har bidragit till ett sort paradigmskifte på internet där professionella skribenters texter inte alltid längre väger tyngst. Utvecklingen har mötts av varierande synpunkter. Somliga hävdar att möjligheten för alla att bidra med tankar och åsikter leder till ett demokratiserat medieklimat och att detta får som följd att demokratin och yttrandefriheten i sin helhet förbättras. Kritiker hävdar dock, med stöd av den så kallade 90-9-1 regeln, att UGC inte har en avgörande roll i demokratiutvecklingen på internet. Regeln säger att det endast är en liten del av användarna på en hemsida som faktiskt bidrar med innehåll. Endast 1 procent av användarna är aktiva, 90 procent är passiva och resterande 9 procent bidrar i viss mån med innehåll. Med andra ord; 1 procent av användarna står för 90 procent av innehållet. Detta medför då att innehållet på hemsidan är författat av ett fåtal personer och kan därför inte ses som representativt.²⁹

3.2.3 Facebook

Facebook är en hemsida som i allra högsta grad räknas till Web 2.0. Det är en plattform på vilken människor från hela världen kan mötas för att diskutera, kommentera och dela med sig av information. Ett samlingsnamn för Facebook och andra hemsidor som tillhandahåller liknande funktioner, t.ex. Twitter, Flickr och LinkedIn, är sociala medier. Fenomenet är idag väldigt utbredd och 54 procent av den svenska befolkningen över 12 år uppger att de använder Facebook.³⁰ Av dem uppger 46 procent att de statusuppdaterar någon gång och 37 procent kommenterar på öppen diskussionsflora. Det politiska deltagandet på Facebook är dock märkbart lägre, där bara 14 procent nämner att de någon gång har diskuterat politik på plattformen och endast 8 procent har sökt upp en politiker eller parti via sajten. Statistik visar även att kvinnor i högre utsträckning är aktiva på Facebook än män. 59 procent av de kvinnliga internetanvändarna uppger att de besöker Facebook minst en gång i veckan. Männens motsvarande siffra är 49 procent.³¹

Facebook har blivit en viktig kanal att synas på för företag och organisationer tack vare det stora medlemsantalet. Idag finns alla svenska riksdagspartier representerade på plattformen då man på ett kostnadseffektivt sätt kan nå ut till många på en gång.³² På sin sida kan organisationen eller företaget i sin tur publicera bilder, filmer, länkar eller skriva

²⁸ Cormode & Krishnamurthy (2008)

²⁹ OECD (2007)

³⁰ Elvelid (2012)

³¹ Ibid.

³² Ström (2009) s 67

egna statusuppdateringar. Funktionen med sidor kan även byggas ut med egna applikationer som gör att företag kan anpassa sin sida till sin egen profil.

Ett företag eller organisations uppdateringar syns i nyhetsflödet hos de personer som blivit anhängare av sidan. När man valt att bli en anhängare av en sida syns detta på sin personliga Facebookprofil, komplett med företaget eller organisationens logotyp och namn.³³ Dessa offentliga sidor är allt som oftast publika, vilket gör att alla kan se det publicerade innehållet utan att själva bli anhängare. Det innebär dock inte alltid att man kan kommentera eller ”gilla” innehållet. Det beror på vilka inställningar företaget eller organisationen har valt.

3.2.4 Internet och demokrati

När nya medier introduceras i våra dagliga liv hamnar demokratidebatten ofta högt upp på agendan. Radions och TV:s demokratipåverkan debatterade flitigt under förra århundradet och när internet slog igenom i slutet av seklet blossade den ånyo upp. Debatten svalnade dock ganska snabbt och IT-bubblans krasch tystade många förespråkare. Övertron till internet hade tagit ut sin rätt.

På senare år har dock internetdemokratin åter igen blivit ett aktuellt ämne. Mycket tack vare Web 2.0 vars funktioner skiljer sig från andra medier på många sätt. Den enkla och snabba interaktionen mellan sändare och mottagare är den primära skillnaden som ofta lyfts fram.³⁴

De flesta forskare och debattörer inom ämnet är eniga om att Web 2.0 kommer påverka det politiska klimatet i Sverige. Avståndet mellan folket och de styrande har minskat i och med internet. Samtliga riksdagspartier har sedan länge en egen hemsida dit väljarna enkelt kan vända sig för att få politisk information och nyheter. Facebook och Twitter är två andra arenor som partierna på senare år mobiliserar sig på. De sociala medierna förkortar ytterligare avståndet mellan folket och politikerna och här ges det möjlighet för befolkningen att interagera med de folkvalda.

Huruvida utvecklingen kommer påverka demokratin i sig råder det dock delade meningar om. Man tycks skönja två läger i debatten där överdriven optimism och pessimism står som motpoler och debatten har främst kommit att beröra personers vilja eller icke-vilja att engagera sig. Både i viljan att publicera material på internet likväl som att engagera sig politiskt.³⁵

Den optimism som finns grundas framförallt i Internets stora potential för politiker och väljare att skapa en direktdialog sinsemellan.³⁶ Budskap ska inte längre behöva filtreras genom vanliga medier utan en direktdialog kan ske för att på så vis mobilisera väljarna.

³³ Ibid. s 68

³⁴ Orr (2007) s 6-7; Nord & Strömbäck (red.) s. 320

³⁵ Nord & Strömbäck (red.) (2009) s 346

³⁶ Ibid. s 340

Men pessimismen mot Internet som demokrativertyg är möjligen ännu större. Man menar på att det är de redan politiskt kunniga och intresserade som genom Internet ökar sina kunskaper medan de ointresserade snarare vänder sig allt längre ifrån politiken.³⁷ Meningsfullt politiskt deltagande är tidskrävande vilket gör att Web 2.0-sajter bara blir ytterligare en arena att synas på för de redan frälsta.

Pessimismen mot Internet som demokrativertyg genomsyrar även en tydlig majoritet av det svenska folket. 90 procent eller fler av svenskarna känner ingen större tilltro till Internets förmåga att stärka demokratin.³⁸ Man ser dock att det finns attitydskillnader från tidigare mätningar där den rådande pessimismen sjunker allt mer.

Den tidigare optimismen till att Web 2.0-plattformar och Internet kommer leda till ett högre politiskt deltagande är därmed i gungning. Argumenten har ofta varit att lågt deltagande inte beror på lågt intresse utan på att möjligheten till deltagande är små. Allison Orr menar på att med sajter som Facebook har det potentiellt uppkommit en ny politisk arena, men frågar sig samtidigt om det är så troligt att det kan locka fler till politiskt deltagande bara för att nya och enklare lösningar finns till hands?³⁹

³⁷ Ibid. s 343

³⁸ Findahl (2011) s 36

³⁹ Orr (2007) s 10

4 Metod

I metodkapitlet kommer vi presentera och motivera vår operationalisering, metodval och tillvägagångsätt. Vi kommer närmare precisera våra analysenheter och kriterier för dessa samt redogöra för vår kodbok med innehållande variabler. Ett stycke om reliabilitet och validitet avslutar kapitlet.

4.1 Deliberativa förutsättningar

Vi kommer börja vår analys med att genomföra en övergripande analys där vi redogör för de yttre omständigheterna som kan komma att påverka det deliberativa samtalet på Facebook. Genom denna analys vill vi klargöra hur den aktuella situationen på Facebook ser ut, bl.a. med användarnas kommentarsmöjligheter och kommentatorsfrekvens. Eftersom det deliberativa samtalet kräver en arena, en offentlig sfär, att verka på anser vi att det är av vikt även redogöra för denna.

4.2 Operationalisering

För att operationalisera de deliberativa samtalskriterierna har vi i bilaga 1 presenterat en operationaliseringskarta där vi har omformulerat och gjort en tolkning av hur det ska kunna mätas på Facebook. Kriterierna är i sitt originalursprung allt för vaga och bör definieras för att kunna appliceras på samtalen på Facebook.

Likt Englunds resonemang med klassrummet som en del av den offentliga sfären kommer vi, i undersökningen, se Facebook som en offentlig sfär dit medborgare kan vända sig för att argumentera och diskutera. För att ytterligare konkretisera vad vi menar kommer vi använda Facebook likt Englund använder ett klassrum – vi ser alltså Facebookanvändarna som eleverna och det politiska partiet som läraren.

Vi har tolkat kriteriet om *skilda synsätt ställs mot varandra och olika argument ges utrymme* som att kommentarerna är argumenterande och relevanta för samtalet eller diskussionen. Vi menar att en kommentar som är argumenterande och kontextuellt relevant är av vikt i det deliberativa samtalet. Utan relevans för kontexten leder olika synsätt och argument inte samtalet framåt. Att ordagrant mäta det första kriteriet är svårt, däremot är det fullt möjligt att givet vår metod se på om kommentaren är argumenterande, relevant för ämnet och/eller för samtalet. Om ett relevant samtal förs, mellan två eller flera, bör det vara ett ytterst bevis på att skilda synsätt ställs mot varandra. Om kommentaren är argumenterande bevisar det även att två eller fler åsikter kommer till tals. Detta kriterium mäts med mätvärdet ”Argumentation”.

Det andra kriteriet, *tolerans och respekt för andras argument*, har vi tolkat som att man ska hålla en god attityd i det man publicerar. Med god attityd åsyftar vi att kommentaren skall

ha ett seriöst tonläge genomgående i det som publiceras. Vi finner tonläge som en indikator på tolerans. Om ett seriöst tonläge upprätthålls kan samtalet fortskrida på en hög nivå utan onödiga störningselement som t.ex. förlöjligande av annan diskussionsmedlem, kommentarer med enbart versaler och ett stort användande av smileys. Mätvärdet ”Attityd” ska mäta detta.

Med det tredje kriteriet, *sträva efter att komma överens*, vill vi se om frågetecken har retts ut. Med tanke på att vi gör en kvantitativ analys är det svårt för oss om konsensus har uppnåtts. Vad vi däremot kan undersöka som ger en indikation på om samtalet leder mot konsensus är om andelen obesvarade frågor är låga. Vi ser det som att en diskussion inte kan uppkomma utan skilda synsätt och därmed inte heller utan frågor. Mätvärdet ”Frågor” är kopplat till detta kriterium.

Det fjärde kriteriet, *auktoriteter/traditionella uppfattningar kan ifrågasättas*, tolkar vi som att samtalet skall vara öppet och fritt och att kritik mot, liksom sympati för, partierna får och bör förekomma i samtalet. Vi ser det aktuella partiet eller dess företrädare som auktoriteter. Mycket på grund av den formella makt de besitter på den egna Facebooksidan. De kan styra över innehållet på sidan i högre grad än de andra användarna och även partiernas makt i ”det riktiga” samhället förstärker deras auktoritet. De ”traditionella uppfattningarna” är därför partiets åsikter.

Mot ovantående resonemang har vi därför valt att mäta graden av det fjärde kriteriet med hjälp av ”Kritik”.

Det femte och sista kriteriet, *föra samtal för att belysa och lösa problem utan närvaro av ledare*, tolkar vi som att moderatören inte skall medverka i samtalet, utan att deltagarna fritt ska få diskutera och bemöta varandra. Detta mäts med hjälp av mätvärdet ”Sändare/mottagare”.

4.3 Kvantitativ innehållsanalys

Vi har valt att använda oss av en kvantitativ innehållsanalys, QCA, i vår undersökning. En undersökning av detta slag kan beskrivas som ”en objektiv, systematiskt och kvantitativ framställning av det manifesta innehållet i kommunikation”.⁴⁰ Eftersom vi i vår operationalisering av Englunds kriterier har tolkat det latenta innehållet och omformulerat dessa till mätvärden av manifest karaktär anser vi att QCA är en passande metod. Den kvantitativa metoden lämpar sig även bra då vi vill kunna jämföra resultatet numeriskt mellan olika analysenheter och variabler.

Inom kommunikationsforskningen brukar tre typer av frågeställningar lämpa sig bra för kvalitativ innehållsanalys. En av dessa är om man vill undersöka ”hur innehållet förhåller sig till någon typ av uppställda normer, det vill säga hur innehållet bör se ut enligt någon form av auktoritativ uppfattning.”⁴¹ Den auktoritativa uppfattning som vi i denna

⁴⁰ Föreläsning av Löfgren Nilsson (2012)

⁴¹ Esaiasson m.fl. (2012) s 199

uppsats utgår ifrån är de *deliberativa samtalskriterier* som Englund definierat och vidare vi vill alltså undersöka hur innehållet på partiernas Facebooksidor förhåller sig till dessa.

För att undersöka vilka delar av kriterierna som uppfylls och vilka som inte gör det kommer vi mäta förekomsten av varje kriterium för sig. Vi mäter det alltså inte som en process. I slutdiskussionen kommer vi sedan diskutera hur kriterierna kan tänkas påverka varandra givet resultatet av undersökningen.

Med denna metod hoppas vi på bästa sätt kunna uppfylla studiens syfte, *att undersöka förekomsten av samtal med deliberativa kvaliteter i kommentarsfälten på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor.*

4.4 Urval

Allt materialet vi kommer analysera hämtas direkt från Facebook.com.

För att säkerställa att de Facebooksidor vi analyserar är officiella följer vi de länkar som finns på partiernas ordinarie hemsidor. På detta vis kan vi vara säkra på att Facebooksidan modereras av partirepresentanter. De Facebooksidor vi kommer analysera modereras av; Centerpartiet, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Totalt kommer vi analysera 464 analysenheter.

4.5 Tidsram

Eftersom diskussioner på Facebooksidor är i ständig förändring i och med nya kommentarer är vi tvungna att avgränsa vår analys vid en viss tidsram. Vi väljer att analysera de kommentarer som publicerades under vecka 13 2012, 26/3 - 1/4.

Anledningen till varför vi har valt att avgränsa oss till en vecka är att vi finner materialet som publicerats under den tiden tillräckligt stort för att kunna presentera hur en typisk vecka ser ut. Vi är medvetna om att det inte går att generalisera vårt resultat över en längre period men vi hoppas kunna dra slutsatser av vårt resultat som kan appliceras på liknade veckor.

Vi valde vecka 13 då vi finner att diskussionstrådarna från denna tid har avstannat i kommentarstakt. Risken att det ska publiceras nya kommentarer under vårt analysarbete minskar således och förhoppningen är att samtalen är avslutade. Samtidigt ligger veckan relativt nära datainsamlingens datum vilket ökar reliabiliteten då risk för borttagning av kommentarer och konton är lägre än om vi t.ex. skulle analysera en vecka från föregående år. Veckan var också relativt lugn när det gällde politiska utspel och större händelser. Detta skulle kunna ha gett en missvisande bild över hur den typiska veckan kan se ut.

4.6 Kommentar och inlägg

På Facebook kan det finnas möjlighet att både publicera och kommentera inlägg på en given Facebooksida. Ett inlägg räknas som den initiala kommentaren av ett ämne, d.v.s. den användare som publicerar eller introducerar ett nytt ämne. Kommentarer är sedan det publicerade materialet under respektive inlägg.

Vi kommer i denna undersökning likställa dessa två med varandra och kalla både kommentarer och inlägg för *kommentarer*. Detta gör vi för att få *en* typ av analysenhet och på så vis bättre kunna analysera resultatet. Dock särskiljer vi de båda genom att i kodboken fråga huruvida kommentaren är den första i diskussionen eller ej.

4.7 Utformning av kodbok

En kodbok underlättar för att systematiskt kunna besvara undersökningens syfte och frågeställningar. Det är även till hjälp vid insamling av en stor mängd data. Eftersom vi har en begränsad tid har vi prioriterat antalet variabler högre än mängden analysenheter. Detta för att få så uttömmande svar som möjligt.

För att undersöka i vilken grad de deliberativa samtalen förekommer på Facebooksidorna har vi som utgångspunkt de tidigare nämnda *deliberativa samtalskriterier*. Som en förlängning av de kriterier vi satt upp för deliberativa samtal på Facebook och dess respektive mätvärde i bilaga 1 har vi i bilaga 2 preciserat ett antal variabler för att kunna genomföra analysen. De fem värdena; *Argumentation, Tonläge, Frågor, Kritik och Sändare/Mottagare* har alla tilldelats ett antal variabler som ska mäta förekomsten av deliberation. I bilaga 3 presenterar vi den slutgiltiga kodbok som vi använder oss av.

4.7.1 Definition av variabler

Vi är medvetna om att det är svårt, om inte omöjligt, för oss att mäta om Englunds fem kriterierna uppfylls fullt ut på Facebook. Vissa kriterier innefattar innebörder som kräver ett djupare perspektiv, t.ex. folks intentioner och benägenhet att skifta åsikter. Vad vi gör är att förenkla och anpassa kriterierna så de passar vår analys. Det vi vill få ut av vår analys är alltså vilka deliberativa samtalskvaliteter som förekommer i kommentarsfälten, givet vår analysmetod och dess begränsningar.

Med mätvärdet *argumentation* ämnar vi att undersöka huruvida kommentaren är argumenterande, relevanta för diskussion och ämnet samt om man återkopplar till tidigare kommentarer. Dessa variabler, V5 till V8, är i rakt led kopplade till det första kriteriet för ett deliberativt samtal; Skilda synsätt ställs mot varandra och olika argument ges utrymme.

Mätvärdet *tonläge* ska mäta huruvida kommentarsförfattaren ger ett seriöst eller oseriöst intryck. Denna variabel, V9, är kopplad till det andra kriteriet; Tolerans och respekt för andras argument.

Nästa mätvärde, *frågor*, undersöker om kommentaren ställer och/eller besvarar en eller flera frågor. Variabel V10 och V11, som är kopplade till det tredje kriteriet; Sträva efter att komma överens, ska svara på detta.

Mätvärdet *kritik* ämnar besvara om kritik och/eller sympati uttrycks mot det aktuella partiet eller dess företrädare. Variabler V12 och V13 ska besvara detta och kopplas till det fjärde kriteriet; Auktoriteter/traditionella uppfattningar kan ifrågasättas.

Det sista mätvärdet är *sändare/mottagare* och variabel V14 och V15 ska besvara det femte och sista kriteriet; Föra samtal för att belysa och lösa problem utan närvaro av ledare.

Vi har även ett antal övergripande variabler (V1-V4) som vi i analysen ska använda för att undersöka de deliberativa förutsättningarna på Facebook. Totalt har vi 15 variabler i vår kodbok.

4.7.2 Tolkningsregler

I vår kodbok har vi ett antal variabler som kan te sig svåra att mäta kvantitativt. Vi har därför presentera tydliga tolkningsregler för våra variabler i bilaga 4.

4.8 Reliabilitet och validitet

Validitet handlar om att mäta det man avser att mäta, med andra ord att operationaliseringen är följdriktig. För att läsaren på ett logiskt sätt ska kunna följa vår operationalisering, från de teoretiska begreppen till de valda empiriska indikatorerna, har vi i bilaga 1 och 2 presenterat vår tankegång med hjälp av en karta. Vi har i ovanstående text även preciserat de begrepp som kan te sig oklara, detta gör vi för att öka begreppsvaliditeten. Samtidigt har vi dock lämnat ”de spontant självklara” begreppen därhän då vi anser att de inte råder något tvivel kring vad vi där vill mäta, t.ex. V3 och V10.⁴² Givet vårt resonemang i definition av variabler där vi diskuterar och förklarar våra operationaliseringssteg, från Englund's kriterier till våra variabler, anser vi att validiteten är god. Vi har även kollat på liknande studier, t.ex. Anders Svenssons undersökning om supporter-kulturen på internet⁴³, för att hämta inspiration från redan testade variabler. Sedan finns det dock alltid utrymme för andra synsätt och tolkningar när det gäller en mätning som denna. Vad som också kan ifrågasättas är vår tillförlit till Englund's deliberativa kriterier, vi kan inte vara helt säkra på att hans karaktäristika är representativa och korrekta för det deliberativa samtalet.

⁴² Esaiasson m.fl. (2012) s 60

⁴³ Svensson, A. (2007).









Med reliabilitet avser man undersökningens tillförlitlighet, bl.a. att man vid upprepade undersökningar få samma, eller likvärdiga, resultat. För att få en så tillförlitlig och rättvisande bild som möjligt gjorde vi ett reliabilitetstest där vi var och en provade vår kodbok på fem analysenheter. Det visade sig att vi tolkade variabel 14, *i vilken egenskap kommenterar sändaren*, olika. Vi valde därför att endast tolka de personer som explicit utgav sig för att vara politiker eller sakkunnig som detta. Sedan är vi dock medvetna om att det kan ha förekommit personer som borde räknas till dessa kategorier men som vid kommentarstillfället inte kommenterade i egenskap av detta.

Valet av tidsperiod har också att göra vår reliabilitet. Som vi diskuterade ovan antar vi att diskussionstrådarna som ligger några veckor bakåt i tiden har avstannat i kommentarstakt. Detta gör det möjligt för framtida undersökningar inom ämnet att återgå till samma period och undersöka kommentarerna.

5 Resultat och analys

5.1 Deliberativa förutsättningar på riksdagspartiernas Facebooksidor

I den första delen av resultat- och analyskapitlet kommer vi redogöra för de övergripande förutsättningarna för det deliberativa samtalet på partiernas Facebooksidor. Vad vi här vill här undersöka är alltså de omständigheter som kan tänkas påverka samtalet.

| |  |  |  |  |  |  |  |  |
|-----------------------------------|---|---|---|---|--|---|---|---|
| Antal analyserade kommentarer | 63 | 12 | 7 | 95 | 3 | 120 | 145 | 19 |
| Antal personer som "gillar" sidan | 2 611 | 3 920 | 1 915 | 14 967 | 17 271 | 24 895 | 42 260 | 8 825 |
| Möjlighet att kommentera | X | X | X | X | X | X | X | X |
| Möjlighet att starta diskussion | X | X | | | | X | | |

Tabellkommentar: *Antal personer som "gillar" sidan* räknades 2012-05-04. Med *möjlighet att kommentera* menas möjlighet att kommentera initierande kommentar. *Möjlighet att starta diskussion* bygger på möjlighet för "vanliga" användare att publicera initierande kommentar.

Alla partier i riksdagen har varit aktiva på Facebook under tidsperioden 2012-03-26 – 2012-04-01. Det har totalt publicerats 464 kommentarer under vår mätperiod. Den mest aktiva sidan var Sverigedemokraternas där 145 kommentarer publicerades, detta utgör 31 procent av det totala antalet kommentarer. På Socialdemokraternas sida uppgick antalet till 120, eller 26 procent av den totala summan, vilket gör att kommentarer på Socialdemokraternas och Sverigedemokraternas Facebooksidor ensamma utgör mer än hälften av de publicerade kommentarerna under veckan. Det lägsta antalet kommentarer återfanns på Moderaternas sida där bara tre kommentarer, eller knappa en procent, registrerades. Detta låga antal är återkommande hos alla allianspartier och de fyra utgör tillsammans en femtedel av alla publicerade kommentarer under perioden.

Ett Facebookinlägg från riksdagspartiernas sidor hamnar i första hand på nyhetsflödet hos användare som har blivit en anhängare av sidan. Vid en räkning (2012-05-04) av partiernas anhängare hade Sverigedemokraterna flest antal med 42 260 följare av partiets sida. Därefter kom Socialdemokraterna med 24 895 och Moderaterna med 17 271 anhängare. Lägst antal anhängare har Kristdemokraterna med 1915 och Centerpartiet med 2611.

På alla åtta riksdagspartiers Facebooksidor ges det möjlighet att kommentera det publicerade innehållet. Däremot är det bara tre partier, Centerpartiet, Folkpartiet och Socialdemokraterna, som tillhandahåller funktionen att andra användare kan starta ett samtalsämne. Detta betyder i sin tur att det de resterande fem partierna endast möjliggör för användare att kommentera på redan befintliga ämnen som är initierade av partierna själva.

Att Sverigedemokraterna har flest kommentarer med sina 42 260 anhängare gör sidan till den ”bästa” ur ett deliberations- och Web 2.0-perspektiv eftersom de båda poängterar vikten av ett högt deltagande.⁴⁴ Moderaterna med 17 271 anhängare och tre kommentarer under tidsperioden placerar partiet i botten. Dock måste vi poängtera att vi är medvetna om att den vecka vi valde att undersöka inte med säkerhet gav en representativ bild för alla partier. För Moderaterna kan det ha varit en lugn vecka gällande politiska utspel och därav det låga antalet kommentarer.

5.1.1 Kommentarsfrekvens

Om man ser till antalet kommentarer i jämförelse med antalet anhängare till respektive sida kan man få en uppfattning om hur många av anhängarna som kommenterar under en vecka. De som utmärkte sig mest var Centerpartiet som hade ett jämförelsetal på 2,4 procent och Moderaterna där bara 0,02 procent av anhängarna kommenterade.

För att ytterligare undersöka kommentarsfrekvensen har vi, med hjälp av en minianalys, undersökt hur ofta samma personer återkommer i kommentarsfältet. Denna minianalys gjorde vi för att få en fingervisning om hur frekvent de olika kommentatorerna återkom. Miljöpartiet var ”mellanpartiet” gällande antalet anhängare på Facebook och det var därför vi valde att göra undersökningen på deras sida.

Under perioden har 85 personer kommenterat på sidan. Totalt var det 95 publicerade kommentarer vilket betyder att varje person i genomsnitt kommenterade drygt 1,1 gång under veckan. I relation mot det totala antalet anhängare till sidan (14 976 st.) visar det att ca 0,5 % av alla som fått inlägget i sina nyhetsflöden kommenterade. Detta stödjer teorin kring 90-9-1 regeln som hävdar att det endast är en procent av användarna som är aktiva med att publicera innehåll på internet.⁴⁶

Den låga kommentarsfrekvensen tyder också på att även om personer har möjlighet att föra ett deliberativt samtal är det få som utnyttjar det. Den genomgående låga andelen kommentarer i relation till antalet anhängare tyder på att Orrs tankar⁴⁷, kring att nya och enklare lösningar inte kommer locka fler personer till politiskt deltagande, stämmer.

⁴⁴ O'reilly & Battelle (2009)

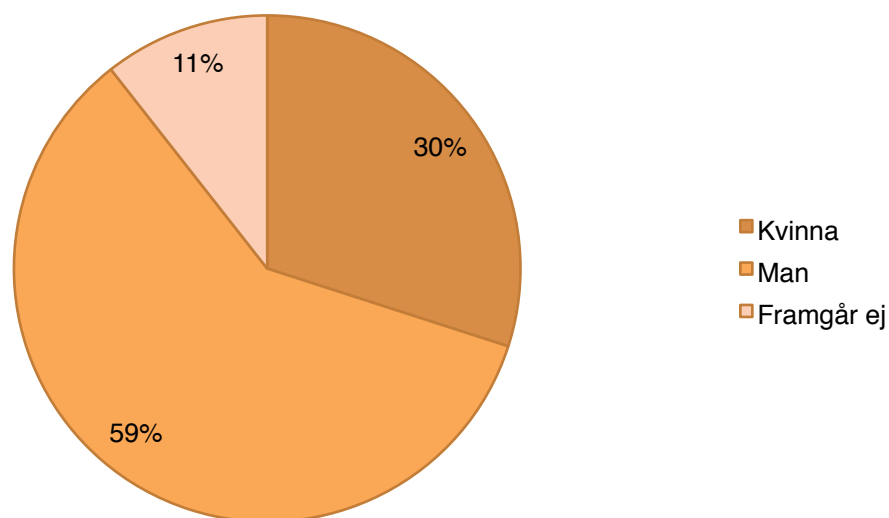
⁴⁵ Habermas (1984)

⁴⁶ OECD (2007)

⁴⁷ Orr (2007)

5.1.2 Det mansdominerande kommentarfältet

Fig. 1 Könsfördelning i kommentarfälten (procent)



n-tal=464

En klar majoritet av kommentarerna är skrivna av användare av könsbestämmelsen man, 59 procent. Alias med kvinnlig könsbestämmelse förekom i 30 procent av kommentarerna medan 11 procent skrevs av alias som inte kunde könbestämmas.

Socialdemokraternas Facebooksida var den enda sida där fler kvinnor än män var delaktiga i samtalet. Sverigedemokraternas kommentarfält präglades å andra sidan av en stor skara manliga alias. Även på Centerpartiet och Miljöpartiets sidor utmärker sig det höga antal manliga alias i förhållande till de kvinnliga. De övriga partierna hade så pass få kommentarer att det blir svårt att dra några slutsatser av könsfördelningen, men det kan dock sägas att även i de fallen var mannen i majoritet. Trots att män besöker Facebook mer sällan än kvinnor⁴⁸ är det alltså de som är mest aktiva i samtalen.

Om en jämn könsfördelning leder till ett bättre deliberativt samtal är inget som har framkommit i den teoretiska utgångspunkt vi har tagit. Däremot förutsätter det deliberativa samtalet att alla ska få komma till tals och uttrycka sin åsikt vilket också betyder att utifrån den svenska befolkningens könsfördelning bör lika många från varje kön vara representerade.

⁴⁸ Elvelid (2012)

5.2 Deliberation på Facebook

Nedan kommer vi i systematisk ordning presentera resultatet av vår analys givet vår övergripande frågeställning och det teoretiska ramverk vi satt upp. För att undersöka *till vilken grad de deliberativa samtalet uppfylls på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor* har vi till grund vår operationalisering av Englunds kriterier för det deliberativa samtalet. Vi kommer här nedan gå igenom varje mätvärde för sig och applicera de undersökta variablerna på respektive mätvärde.

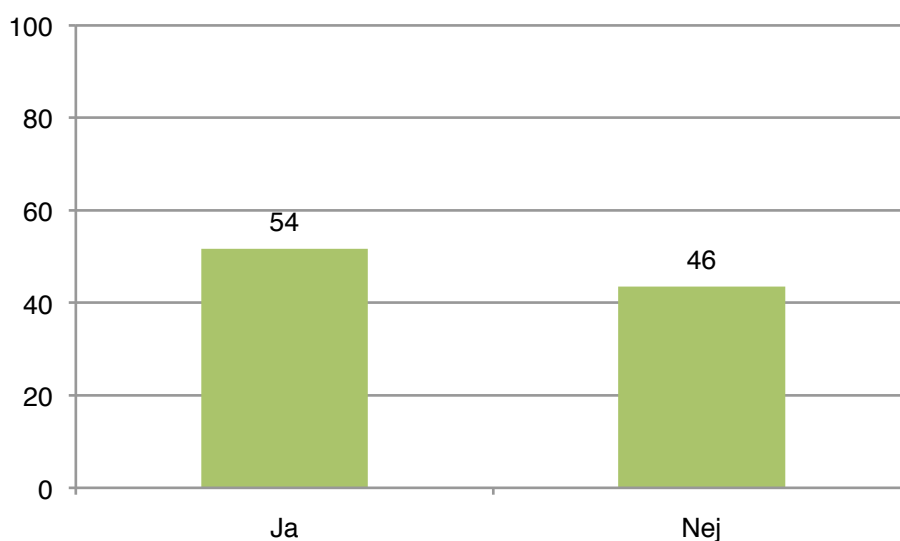
5.2.1 Argumentation

Det första mätvärdet som vi analyserar är kopplat till Englunds första kriterium för det deliberativa samtalet; *att skilda synsätt ställs mot varandra och olika argument ges utrymme*.

Vad vi här vill undersöka är om kommentarerna som skrivits har någon relevans för ämnet som sådant och om kommentaren är relevant för den diskussion som förs. Vad som också är av vikt är huruvida kommentaren är argumenterande, dvs. underbyggd med egna tankar och resonemang, och om kommentaren är återkopplande till tidigare inlägg i diskussionen.

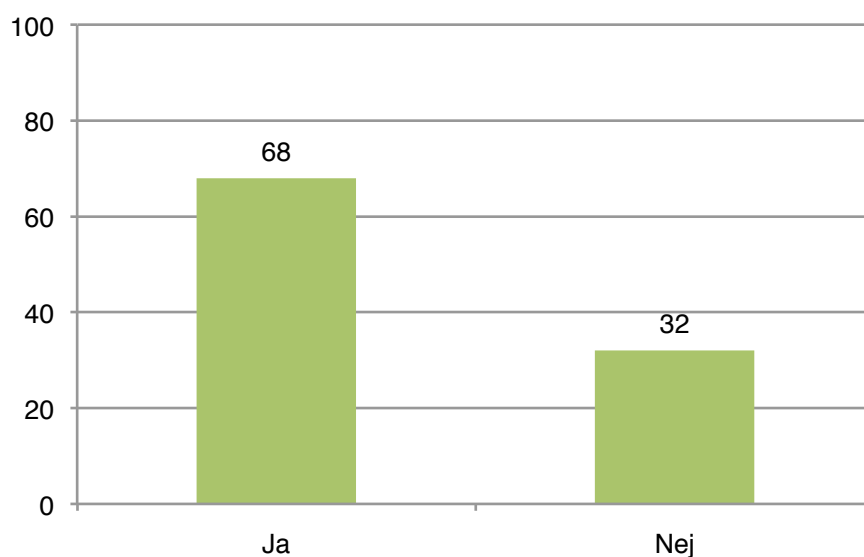
För att undersöka hur argumentationen i kommentarerna har tett sig har vi undersökt innehållet ur två perspektiv; kommentarens kontext (relevans) och det innehållsmässiga (återkoppling och argumentation).

Fig. 2 Relevans för diskussion (procent)



n-tal: 442

Fig. 3 Relevans för ämne (procent)



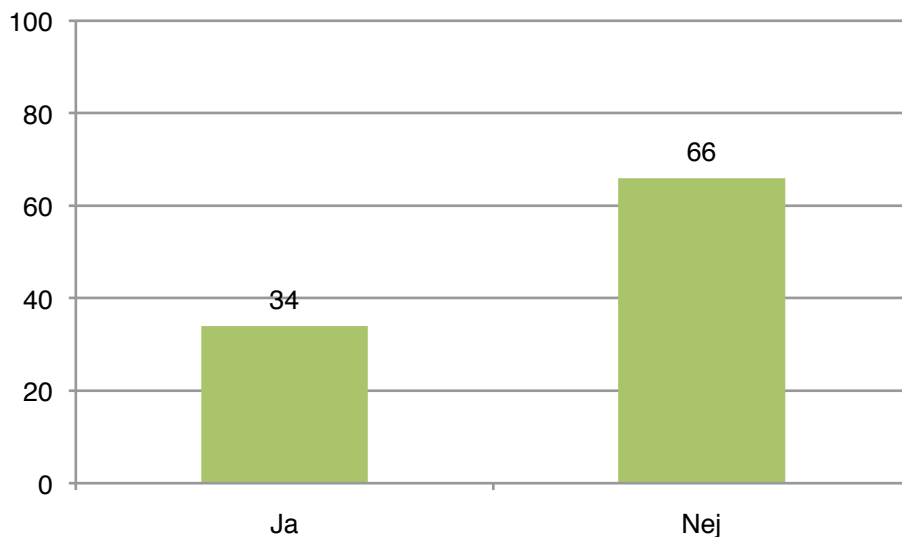
n-tal: 442

Resultaten ovan visar i vilken utsträckning kommentarerna är relevanta för den aktuella kontexten. Fig. 2 visar att drygt 30 procent av kommentarerna svävar ut från ämnet i fråga och inte har någon relevans för det initiala ämnet i diskussionstråden. Vidare kan man se i fig. 3 att det blir ännu fler kommentarer som saknar relevans om man bortser ifrån det initiala ämnet och bara tar hänsyn till vilken riktning diskussionen tagit.

En förutsättning för att skilda synsätt ska ställas mot varandra är att kommentarerna är relevanta för ämnet. Skildringen av olika synsätt blir irrelevant om kommentatorerna inte diskuterar samma sak. Om man jämför resultaten ovan kan man se att användarna i större utsträckning är benägna att kommentera ämnesrelevant än diskussionsrelevant. Med andra ord; de flesta personer lägger störst vikt vid att publicera kommentarer som är av relevans för ämnet.

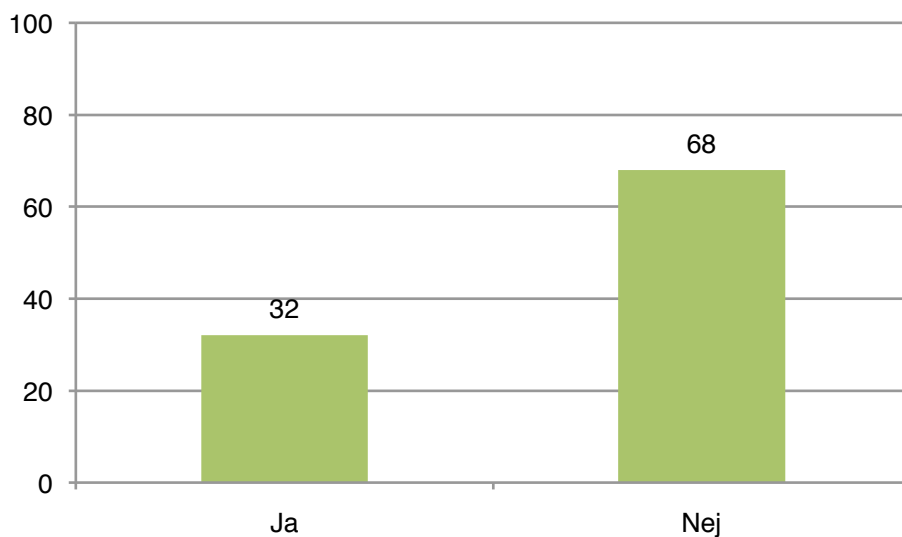
Dock är majoriteten av kommentarerna av relevans för både diskussion och ämne vilket är en förutsättning för det första kriteriet i det deliberativa samtalet. Resultatet visar att den kontextuella relevansen uppfylls och vidare vill vi då alltså undersöka hur stor andel av kommentarerna som är argumenterande och återkopplande, vilket även det är en förutsättning för det första kriteriet.

Fig. 4 Återkopplande kommentar (procent)



n-tal: 461

Fig. 5 Argumenterande kommentar (procent)



n-tal: 442

I fig. 4 och 5 presenterar vi resultatet av kommentarernas innehåll som är relaterade till argumentation. Man kan se att majoriteten av kommentarerna, 66 procenten respektive 68 procent, varken är återkopplande eller argumenterande.

Enligt grundkriteriet, som vi här jämför resultatet mot, ska *skilda synsätt ställas mot varandra olika argument ges utrymme*. En kommentar som saknar argumenterande och återkopplande inslag leder inte diskussionen – och därmed inte heller det deliberativa samtalet – framåt.

Dock måste man poängtera att skilda synsätt ofta ställs mot varandra givet resultatet i fig. 2 och 3. Att de flesta kommentarer sedan inte är argumenterande eller återkopplande

leder till att en konflikt uppstår. Olika synsätt har ställs mot varandra, vilket är positivt, men samtidigt saknar de flesta kommentarer argumenterande inslag.

Om vi sammanfattar de fyra resultaten ovan tyder det på att de flesta kommentarer är relevanta för ämnet och för diskussionen, dock argumenterar eller återkopplar man inte ofta. För att exemplifiera: I en diskussionstråd på Miljöpartiets sida är ämnet ”vapenexport” och diskussionen handlar om samma ämne.

Kvinna, Miljöpartiet, 2012-03-27

”Ingen ska beväpnas!”

Kommentaren i fråga är relevant för ämne och diskussion men saknar underbyggande resonemang och tydlig återkoppling till tidigare kommentarer.

En idealkommentar för det delibertiva samtalets första kriterium är relevant för ämne och diskussion samt är återkopplande och argumenterande. Ett exempel på en kommentar som uppfyller detta:

Man, Vänsterpartiet, 2012-03-28

”@Torbjörn: bråttom ... privatisering

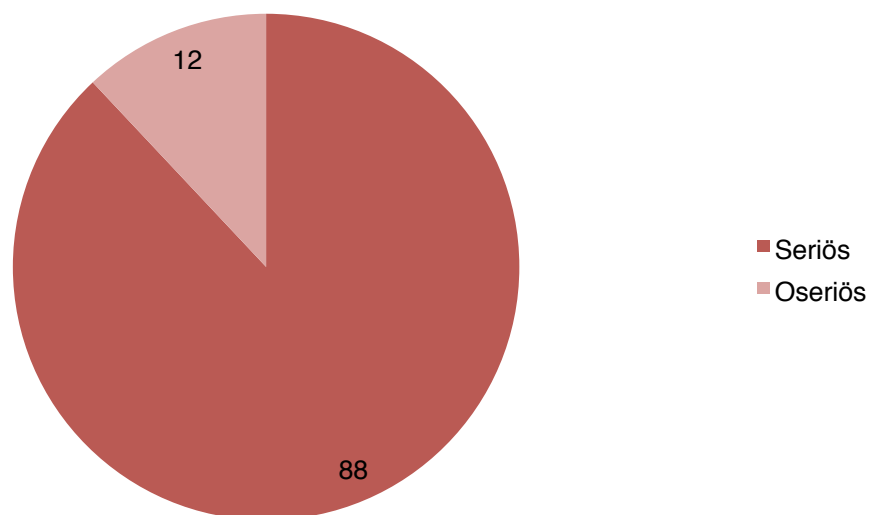
Ja, det är ju så de brukar göra: sänka skatten för kompisar och sälja delar av offentliga sektorn till dem. Plundra så snabbt som möjligt. Det här att de skulle bry sig om och bygga upp näringslivet, är ju bara en ytlig polityr som de håller sig med för att lura väljare. Tyvärr är ju S inne på samma tankegångar som M:s "statskloka" plundrarvansinne och kreativa bokföring.”

Kommentaren ovan återkopplar till ”Torbjörn” som är en tidigare kommentator som medverkar i diskussionen. Ämnet och diskussionen handlar om riskkapitalbolag i den offentliga sektorn och kommentaren behandlar detta. De argumenterande inslagen är inte lika tydliga men kommentatorn underbygger sitt resonemang, om än inte objektivt, genom att exemplifiera negativa konsekvenser som kan uppstå till följd av den politik som förs.

5.2.2 Tonläge

Det andra kriteriet för det deliberativa samtalet är *tolerans och respekt för andras argument*. Nedan presenteras kommentatorernas tonläge under vår mätperiod.

Fig. 6 Kommentarens tonläge (procent)



n-tal: 442

Resultatet påvisar att en stor andel av kommentarerna var av seriöst karaktär, medan den oseriösa kommentaren påträffades i knappa 1 av 10 fall. Det tyder på att det finns en tydligt god attityd i det publicerade innehållet och tolerans och respekt för andra kommentatorer kan därmed betraktas som hög. För att det deliberativa samtalet skall kunna fortgå bör ett seriöst tonläge upprätthållas, något som resultatet påvisar att kommentatorerna värdesätter.

Ett exempel på kommentar av seriös karaktär visas nedan. Kommentaren har ett korrekt språk med punktering, kommatering och utan onödigt användande av versaler, utropstecken och smileys som kan ses som ett störningsmoment i läsandet:

Man, Folkpartiet, 2012-03-31

Har gett upp om ett socialliberalt FP som står för både rättvisa och frihet för även samballets svaga. Arvet från Helen, Ahlmark, Ullsten, Westerberg och Leissner är helt förslösat. Först av Leijonborg, sen av den konservativa högerpolitikern Jan Björklund. Han påminner mer om Gösta Bohman än om Bengt Westerberg och han har inget med vare sig humanism eller socialliberalism att göra. Bara Birgitta Ohlsson kan rädda FP nu.

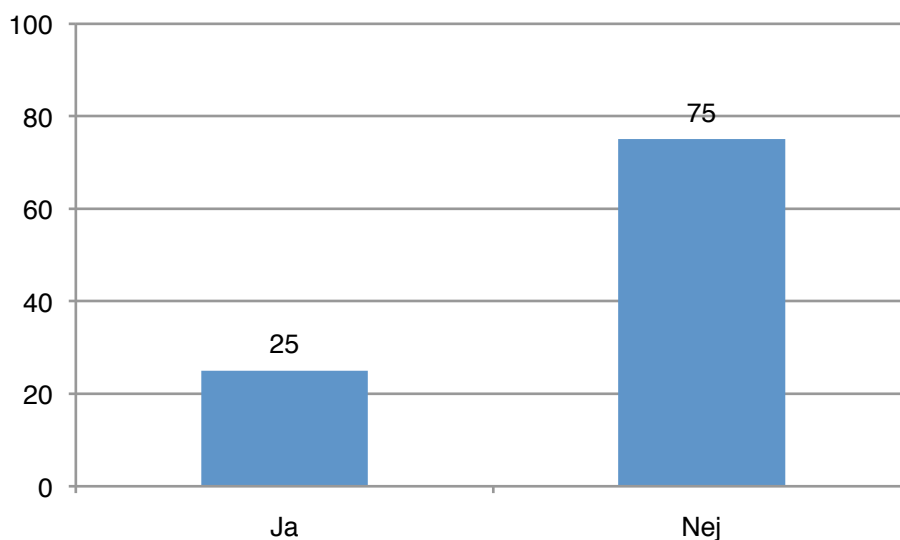
Nedan följer exempel på kommentar av oseriös karaktär då kommentaren har en stor mängd versaler och utropstecken:

Man, Socialdemokraterna, 2012-03-27
*Sossarna röstade med borgarna...NU HAR DE NYA SOSSARNA BEKÄNT
FÄRG! sKÄMS PÅ SOSSARNA!*

5.2.3 Frågor

Englunds tredje kriterium handlar om att man i det deliberativa samtalet ska sträva efter att komma överens. Mätvärdet för detta är i vår analys ”frågor”. Vi vill undersöka i vilken utsträckning frågor som ställs i diskussionen blir besvarade.

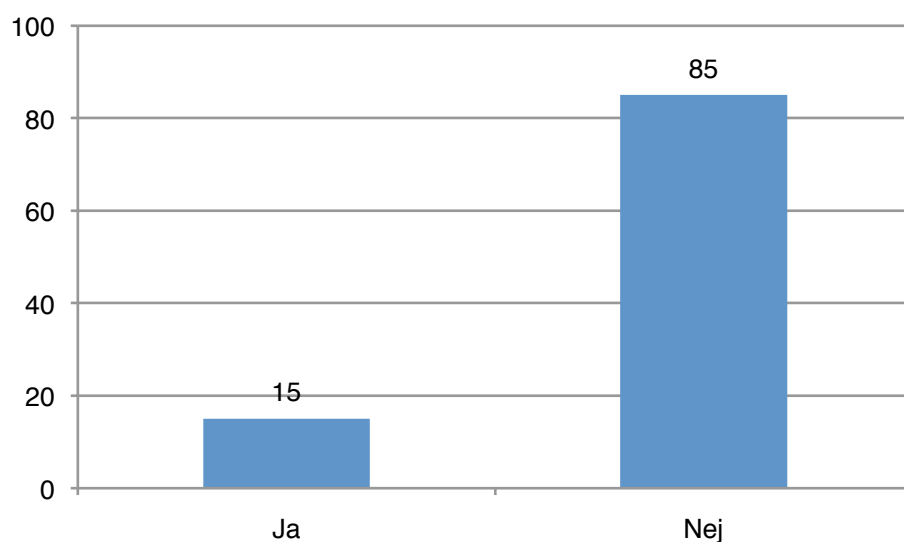
Fig. 7 Kommentaren ställer en fråga (procent)



n-tal: 464

Tabellen ovan visas att en fjärdedel av kommentarerna som publicerats under mätperioden ställde frågor. Andelen kommentarer utan frågor var således tre fjärdedelar. Detta indikerar på att kommentatorernas primära syfte är att uttrycka sina åsikter snarare än att försöka involvera andra personer i sitt resonemang. Vidare kan detta i sin tur leda till att diskussion aldrig uppkommer då de andra kommentatorerna inte har något konkret att bemöta.

Fig. 8 Kommentaren besvarar en fråga (procent)



n-tal: 464

Siffrorna tyder på en snedvridning i fördelningen ställda frågor/besvarade frågor. 25 procent av kommentarerna (116 st.) ställer en fråga medan 15 procent (70 st.) besvarar en fråga. Nästan 40 procent (46 st.) av frågorna förblir således obesvarade.

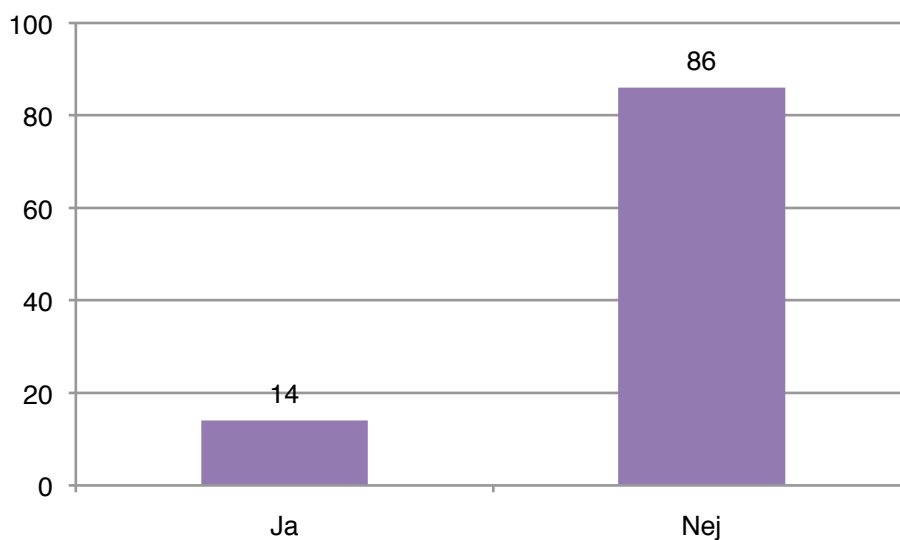
Vårt resonemang kring mätvärdet frågor är att antal besvarade frågor kan ge en indikation på huruvida konsensus har uppnåtts eller ej. Vi tolkar vårt resultat som att konsensus inte alltid uppnås i diskussionstrådarna och många frågande kommentarer förblir obesvarade.

En annan tolkning av resultatet kan vara den att kommentatorerna redan innan rådande diskussion är av samma uppfattning. Detta gör att behovet för en diskussion med frågor aldrig har uppkommit.

5.2.4 Kritik

Englunds fjärde kriterium för det deliberativa samtalet, *auktoriteter/traditionella uppfattningar kan ifrågasättas*, analyserar vi med hjälp av mätvärdet ”kritik”.

Fig 9 Kommentrar riktar kritik mot parti eller företrädare (procent)

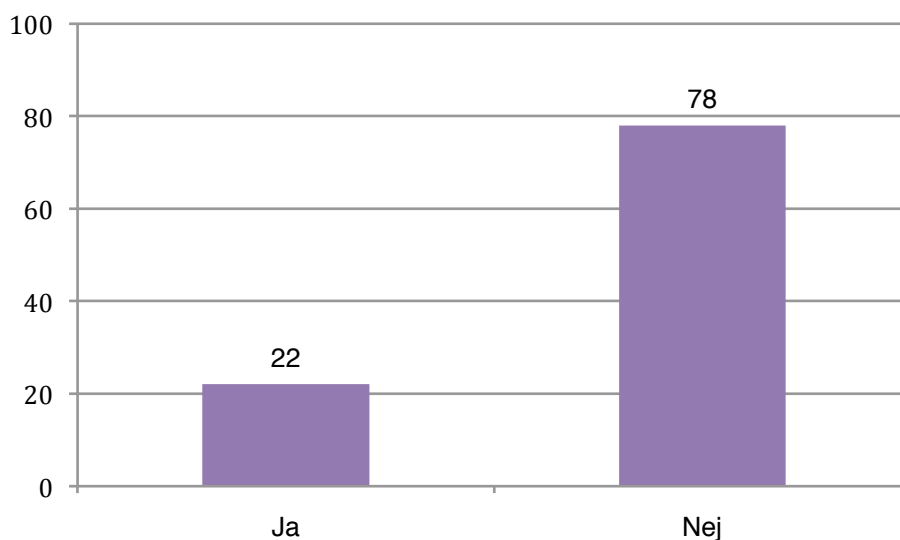


n-tal: 438

14 procent av kommentarerna uttrycker någon form av kritik mot partiet och/eller dess företrädare. De låga siffrorna tyder på att det är inte många kritiskt inställda personer som diskuterar på respektive Facebooksida. Med tanke på att det bara är anhängare till en Facebooksida som får information om diskussionerna i sitt nyhetsflöde⁴⁹ ter det sig logiskt att sympatisörer i större grad medverkar i debatten. För personer som inte är anhängare till sidan, och som kan tänkas vara mer skeptiska till partiets politik, är det således ett längre steg att ta. Detta kan vara en orsak till bristen på kritiska inlägg.

⁴⁹ Ström (2009) s 67

Fig. 10 Kommentar riktar sympati för sidans parti eller företrädare (procent)



n-tal: 438

Vid en jämförelse med andelen sympatitillrop märker man en skillnad på åtta procent. Kommentatorerna är alltså mer benägna att uttrycka sympati än kritik. Dock är det av vikt att poängtera att vi här inte kunnat mäta huruvida man i andra situationer sympatiserar med partiet eller ej, vi har bara kunnat analysera det som faktiskt skrivs vid den givna tidpunkten.

Vad som dock är mest anmärkningsvärt är den höga delen *nej* i båda tabellerna. En majoritet uttrycker varken sympati eller kritik för partierna. Detta tyder på att man inte har ett behov av att uttrycka sina allmänna politiska preferenser i diskussionssammanhanget. En orsak till detta kan vara att de ämnen partierna talar om på Facebook inte är av kontroversiell karaktär, de *traditionella uppfattningarna* som partierna uttrycker kan vara av allmängiltig karaktär och behovet att uttrycka sin ståndpunkt kan därför kännas överflödigt.

Det är även av vikt att poängtera att det finns möjlighet att kritisera och ifrågasätta traditionella uppfattningar på partiernas Facebooksidor. De 14 procent av kommentarerna som var kritiska kunde tagits bort av partierna, men detta är alltså något som man valt att inte göra. Sedan vet vi inte huruvida några kommentarer blivit borttagna eller ej men förekomsten av kritik får ändå ses som att partierna tolererar detta.

Nedan följer två exempel där kritik respektive sympati riktas mot partiet eller dess företrädare i en diskussion angående Socialdemokraternas skolpolitik;

Man, Socialdemokraterna, 2012-03-28

Ibrambim Baylan framstår allt mer som den mest inkompetenta skolministern Sverige haft!

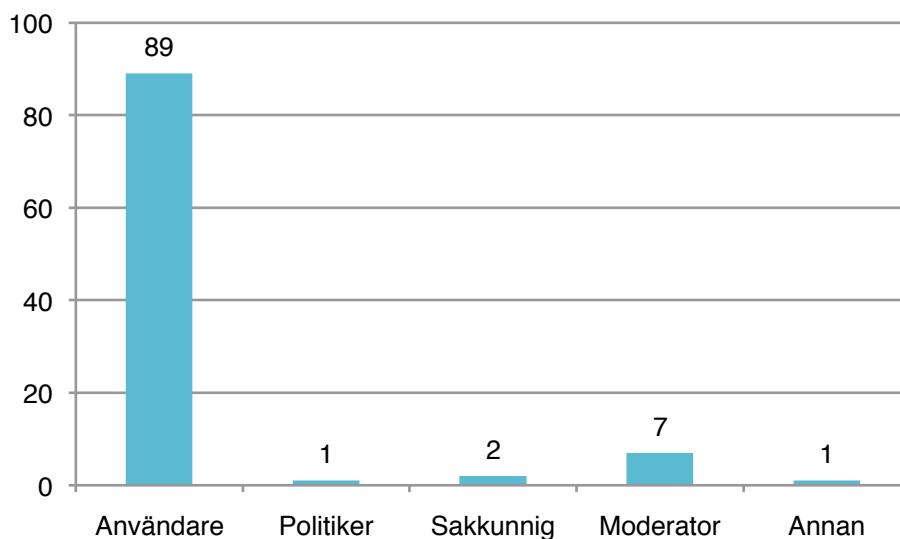
Kvinna, Socialdemokraterna, 2012-03-28

Bra jobbat!

5.2.5 Sändare/Mottagare

Det femte och siste kriteriet för det deliberativa samtalet är att man *ska föra samtal för att belysa och lösa problem utan närvaro av ledare* undersöker vi med hjälp av mätvärdet *sändare/mottagare*.

Fig. 11 Kommentrar i egenskap av (procent)



n-tal: 449

Kommentarerna på riksdagspartiernas Facebooksidor skrivs i övervägande del, 89 procent, av vanliga användare utan någon titel. Närmast därefter kommer sidornas moderator som står för 7 procent av alla kommentarer. Personer som utger sig för att vara politiker, sakkunnig eller annan har i det närmaste varit obefintligt och endast några få procent av kommentarerna kan härledas dit.

Ett exempel på kommentar skriven av en politiker visas nedan;

Man, Sverigedemokraterna, 2012-03-28:

Snygg slutformulerin. Ska använda den i vår kommun till valet, eftersom man ingått valteknisk samverkan för att utesluta oss.

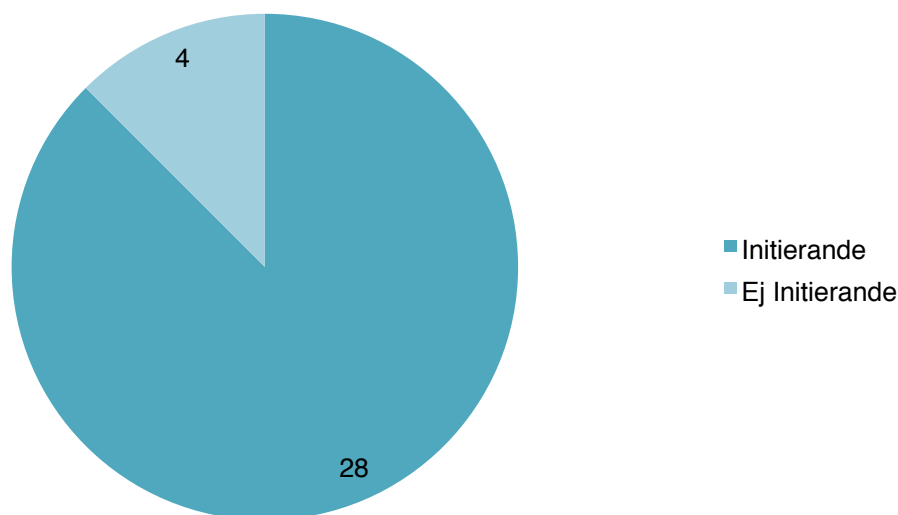
Personen ovan uttrycker tydligt att denne är kommunpolitiskt aktiv och vi räknar därför denne till kategorin politiker.

Att en så låg andel av de kommenterande personerna utger sig för att vara politiker är ur ett deliberativt perspektiv positivt. En offentlig sfär ska stå fritt från staten och marknaden vilket innebär att personer som uttryckligen representerar dessa inte bör medverka i diskussionen. Ett ytterligare kriterium för den offentliga sfären är att man ska diskutera som jämlika.⁵⁰ Därför är även den låga andelen sakkunniga positivt då en sådan kan tänkas få en högre makt och status i en diskussion.

⁵⁰ Habermas (1984)

En annan förutsättning för det deliberativa samtalet ska ske är att moderatorn är så lite involverad i samtalet som möjligt. Däremot ligger det i moderatorns ansvar att initiera och starta diskussioner och se till att diskussionen hålls på en lämplig nivå utan personliga påhopp, hot och förolämpningar.

Fig. 12 Initierande kommentar av moderator (antal)



n-tal: 32

Totalt har 7 procent av kommentarerna skrivits av moderator. Detta betyder att 32 kommentarer har skrivits av åtta olika moderatorer under tidsperioden. Av dessa är 28 kommentarer den första initierande i diskussionen. Det visar att moderatorn är den som i huvudsak har rollen som den som bestämmer ämne men som sedan sällan lägger sig i samtalet.

När moderatorn har beblandat sig i samtalet har det vid alla fyra tillfällen varit kommentarer av informativ karaktär eller som svar på frågor som riktar sig till moderator eller till partiet i stort. Här är två exempel på kommentarer av moderator som inte är den första i samtalet;

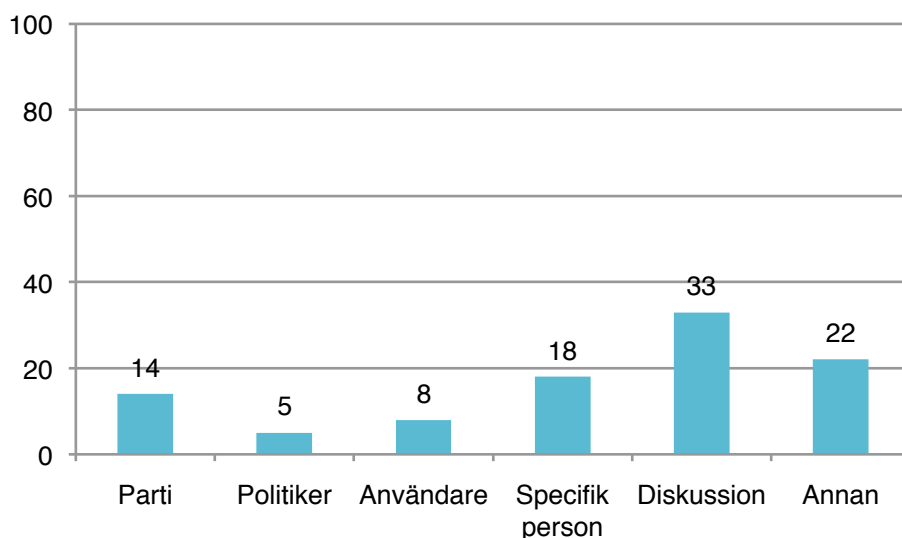
Miljöpartiet de gröna, 2012-03-27:
Gör som Gustav och Åsa, ta en bild och lägg upp på
www.facebook.com/villintebevapnadiktaturer

Centerpartiet, 2012-03-27:
Nix, det är bara en gång. Men du kan ta del av rapporten efterhand om du inte har tid att komma. Vi lägger den på www.centerpartiet.se

Att sidans moderator inte beblandar sig i samtalet stödjer teorin om det deliberativa samtalet där moderatorerna endast ska ha ett övergripande ansvar gällande start,

övervakande och ett eventuellt avslutande av samtalet.⁵¹ Det är användarna själva som ska föra diskussionen utan inblandning av moderator.

Fig. 13 Kommentrar riktar sig till (procent)



n-tal: 443

Som ovanstående visar råder en stor variation i vad eller vem kommentatorn riktar sin kommentar till. Det vanligaste är att kommentaren riktar sig till diskussionen i helhet. 14 procent riktar sig till partiet, 5 procent till enskild politiker, 8 procent till användare (de som skriver i kommentarfältet) och 18 procent till en specifik person i kommentarsfältet. De resterande 22 procenten har tolkats som Annan dit exempelvis tillrop och påhejningar hör.

Det råder med andra ord en ganska stor utbredning av åt vilken riktning kommentarerna tar vilket bör påverka samtalet. Att andelen kommentarer som riktar sig till diskussionen eller specifik person är bland de högsta är ur ett deliberativt perspektiv positivt eftersom kriteriet påvisar vikten av att användarna själva ska föra diskussionen i egen regi. Samtidigt är dock antalet kommentarer som riktar sig till "Annan" jämförelsevis hög. Detta talar emot det deliberativa samtalet då dessa kommentarer inte bidrar till att föra samtalet vidare.

Om man ser till kommentarerna som är riktade till politiker eller parti ser man att kommentatorerna, i 14 respektive 5 procent av fallen, adresserar dessa. Vid adressering till parti eller politiker inbjuder det till ett deltagande från moderatorns sida vilket inte främjar det deliberativa samtalet enligt kriteriet. Dock kan man se i fig. 12 att partierna för det mesta ignorerar dessa adresseringar.

⁵¹ Englund (2000) s 6

5.2.6 Den kommenterande typpersonen

För att få en överskådlig bild över resultatet av vår analys har vi nedan konstruerat en person som representerar majoritetssiffran för varje mätvärde. Konstruktionen bygger alltså på det vanligaste variabelvärdet från varje variabel. Vi är medvetna om att denna person inte med all säkerhet är den mest förekommande i kommentarsfälten men resultatet påvisar att dessa egenskaper är de vanligaste bland alla kommentarer vi analyserat under vår mätperiod.

Personen är en manlig användare som skriver en kommentar som är relevant för ämne och diskussion. Han återkopplar och argumenterar inte men håller ett seriöst tonläge. Han frågar eller besvarar inget och uttrycker varken sympati eller kritik mot sidans parti. Nedan följer ett exempel på kommentarfältets typperson.

Man, Folkpartiet, 2012-03-30

Liberalism är ett vitt begrepp, gränser bör finnas

Givet kriterierna för det deliberativa samtalet på Facebook kan vi se att den kommenterande typpersonen uppfyller två av de fem kriterierna, att *hålla en god attityd i det man publicerar* och att *moderator inte i egenskap av ledare medverkar i debatten*. Tonläget ses som seriöst och i och med att typkommentatorn kommenterar i egenskap av användare, och inte som moderator, uppfylls det sista kriteriet.

Det första kriteriet, att *kommentarerna är argumenterande och relevanta för diskussion*, uppnås till viss del – kommentaren är relevant men saknar argumentation och återkoppling. I och med att varken kritik, sympati, frågor eller svar yttras faller de resterande två kriterierna.

6 Slutdiskussion

Syftet med undersökningen var att undersöka förekomsten av samtal med deliberativa kvaliteter i kommentarsfälten på de svenska riksdagspartiernas Facebooksidor. Vi har velat se om samtalen kan leda till någon form av deliberation utifrån ett antal kriterier som vi har satt upp.

Mot den ovanstående resultatpresentationen kan vi göra ett antal antaganden om deliberationen i kommentarsfälten på riksdagspartiernas Facebooksidor. Eftersom vi har valt att inte mäta graden av deliberation som en process, där det ena kriteriet måste uppfyllas för att gå vidare, utan som delmoment som i slutändan ska mynna ut i ett deliberativt samtal har vi kunnat se vilka delar av deliberationen som uppfylls och vilka som inte gör det.

Klart står att Facebook har de egenskaper som krävs av en deliberativ arena. Det mest grundläggande, att alla ska ha möjlighet att medverka i samtalet, uppfylls i och med internet och Facebooks utbredning i Sverige. Att Facebook är gratis att gå med i och att 88 procent av Sveriges befolkning har tillgång till internet i hemmet⁵² gör det möjligt för majoriteten att medverka i ett deliberativt samtal på Facebook. Inte i någon annan offentlig sfär i samhället kan en så stor andel av befolkningen medverka på samma gång. Att alla partier ger möjlighet för Facebookanvändarna att kommentera, ifrågasätta och diskutera måste också ses som en god grund för det deliberativa samtalet.

I resultatet har vi även kunnat se att de flesta kommentarer som publicerats saknar underbyggande argumentation och återkoppling. Bristen på återkoppling och argumentation tycker vi tyder på att de politiska diskussionerna för det mesta är av låg kvalitet. Detta skulle därför kunna motbevisa teorin om att det endast är de politiskt kunniga och intresserade som kommer agera på arenor likt Facebook.⁵³ Dock leder inte dessa innehållslösa kommentarer det deliberativa samtalet vidare men att alla, både politiskt intresserade och de som inte är det, faktiskt kommenterar visar att många olika personer kan medverka i samtalet. Samtidigt måste man dock komma ihåg att undersökningen kring kommentarsfrekvensen visade att det var ett lågt antal personer som var med och diskuterade.

Den relativa anonymitet som Facebook innebär, där man själv kan välja i vilken utsträckning man som användare vill presentera sig själv, ser vi som en god förutsättning för det deliberativa samtalet. I och med att samtalen förs utan någon fysiskt kontakt med de andra kommentatorerna tror vi att man i större utsträckning diskuterar som jämbördiga individer. Åsiktsutbyte och diskussioner kan föras på lika grund och argumentationen kan komma i fokus – de bästa åsikterna att lyftas fram oavsett vem som

⁵² Finndahl (2011)

⁵³ Nord & Strömbäck (red.) (2009) s 343

framför dem. Jämfört med samtal i fysiskt miljö tror vi att makthierarkin där syns och påverkar samtalet betydligt mer, via t.ex. icke verbal kommunikation. Dock måste man även ha i åtanke att anonymiteten på Facebook kan innebära att man uttrycker åsikter på sätt som man annars inte hade gjort vilket måste ses som negativt ur ett deliberativt perspektiv eftersom processen bygger på att medborgare ska diskutera på lika grund.

Men används då riksdagspartiernas Facebooksidor för det deliberativa samtalet där de bästa åsikterna ska leda till konsensus? Vad vårt resultat påvisar är att kommentarerna sällan är argumenterande eller ifrågasättande vilket i förlängningen tror vi innebär att konsensus aldrig uppnås. Kommentarer verkar vara innehållslösa, där det primära syftet tycks vara att skriva sin egen åsikt utan underbyggande resonemang eller med återkoppling till tidigare kommentarer. Även om man håller en gott tonläge och diskussionerna förs utan medverkan av moderator räcker inte detta till för att föra ett deliberativt samtal.

Om kommentarerna hade uppfyllt alla de kriterier vi har satt upp hade det överraskat oss. En plattform som Facebook är inte uttalat en deliberativ arena där goda samtal och diskussioner ska föras. Facebook tror vi för många är ett sätt att hålla sig informerad om vad vänner, bekanta har för sig liksom att bli informerad om produkter, företag och organisationer som de vill bli kopplade till. Att vara anhängare av ett parti kan än mer ses som ett sätt att bli upplyst om vilka frågor det parti man sympatiserar med har på agendan än mindre att diskutera med partisympatisörer liksom partimotståndare. Det är även troligt att Facebook för många är ett socialt medium som sammankopplas med avkoppling. Det finns med andra ord ingen större vilja till att föra ett argumenterande samtal då många av besökarna inte finns på plattformen av den anledningen. Man kan då inte heller räkna med att debatten ska leda till konsensus bland medlemmarna då många går in i diskussionen med olika tankar om vart samtalet ska leda.

Man bör även diskutera partiernas roll i samtalen. Har de intentioner att skapa ett deliberativt samtalsklimat eller är de ute efter att informera om sina egna hjärtefrågor och sin verksamhet? Eftersom att det deliberativa samtalets grundtanke är att beslut ska fattas utefter allmänhetens bästa kräver detta att både allmänheten och partierna har den inställningen. Samtidigt ska en offentlig sfär, Facebook i detta fall, vara ett fritt rum mellan staten och marknaden, och partierna ska därför inte agera på Facebook i egenintresse.⁵⁴ Dock kan man tänka sig att det här skapas en konflikt då Facebook är av ytterst kommersiell karaktär och arenan att därför inte uppfattas som ett fritt rum. Vår tanke är således att varken partierna eller användarna går in med inställningen att det ska vara ett deliberativt samtal. I nuläget tror vi att partierna främst använder Facebook som ytterligare en i raden av marknadsföringskanaler och användarna ser Facebook som förströelse i det vardagliga livet.

⁵⁴ Habermas (1984)

7 Slutsats

Vår analys har visat att det deliberativa samtalet inte uppfylls fullt ut på riksdagspartiernas Facebooksidor. Av de fem kriterier vi valt att undersöka uppfylls två av dessa av majoriteten, de flesta har *tolerans och respekt för andras argument* och man *för samtal för att belysa och lösa problem utan närvaro av ledare*.

De resterande tre kriterierna, *skilda synsätt ställs mot varandra och olika argument ges utrymme, sträva efter att komma överens* och *auktoriteter/traditionella uppfattningar kan ifrågasättas*, uppfylls inte enligt vår analys.

Till att börja med kan vi konstatera att Facebook som offentlig sfär erbjuder goda möjligheter för ett deliberativt samtal. Via vår operationalisering har vi möjliggjort att applicera kriterierna på Facebook och dessa kan alla uppfyllas givet plattformens förutsättningar. Ett stort problem som redan här uppkommer är dock att det endast är ett fåtal av användarna som vill delta i diskussionen. Men bortser man från det låga antalet diskussionsmedlemmar kan vi dra följande slutsatser gällande de rådande samtalens innehåll på riksdagspartiernas Facebooksidor:

Givet att det deliberativa samtalet är ett eftersträvansvärt inslag på Facebook bör kommentarerna återkoppla och argumentera i större utsträckning. Bristen på argumentations- och återkopplingsinslag tyder på att personerna primärt inte vänder sig till dessa sidor för att diskutera och Englund's första kriterium som handlar om att skilda synsätt och argument ska ställas mot varandra faller således. Det tycks vara så att kommentatorerna hellre vill uttrycka sina åsikter än att diskutera dem med andra. Om argumentationen och återkopplingen ökar tror vi att det kommer leda till att fler frågor och svar ställs. Som vi argumenterar innan anser vi att dessa två följer varandra. Fler frågor och svar skulle i förlängningen betyda att åsiktsskiljaktigheter åskådliggörs och att de på så vis ökar möjligheten att komma överens.

Facebooksidorna präglas i nuläget av en ”ryggdunkar-mentalitet” där kritiska röster sällan höjs. För att ändra på detta föreslår vi att exempelvis Riksdagen bör initiera en Facebooksida som inte är partibunden. Detta skulle medföra att en debatt skulle kunna uppstå där olika åsikter och ideologier kan mötas. Enligt vår mening borde detta öka andelen kritiska röster vilket i förlängningen skulle betyda att ifrågasättandet av traditionella auktoriteter och uppfattningar ökar. Dock måste man tydligt klargöra målet med en sådan sida så att alla medlemmar i diskussionen är införstådda med vad som förväntas av dem. Vi tror annars att en sida som denna kan komma att likna de nuvarande partisidorna väldigt mycket gällande innehållet i kommentarerna.

Om även dessa tre kriterier, som i nuläget inte uppfylls, skulle infrias tror vi att Facebook i framtiden skulle fylla en viktigare funktion gällande demokrati än vad det gör idag. Förutsatt att den deliberativa demokratin är ett eftersträvansvärt inslag i Sverige och på Facebook.

7.1 Vidare forskning

En intressant fortsättning på vår undersökning skulle vara att se vilken tanka som ligger bakom partiernas arbete på Facebook. Vad vill partierna uppnå med sitt arbete i de sociala medierna – finns det ett intresse från deras sida att initiera ett deliberativt samtal eller används det som en marknasföringskanal? Ser partierna det deliberativa samtalet som något eftersträvansvärt i den politik de för?

Ett annat intressant spår skulle vara att undersöka om det finns några skillnader mellan de politiska partiernas Facebooksidor. Är detta en ideologisk företeelse som främjas av vissa men motarbetas av andra?

Referenslista

Litteratur

- Bengtsson, Hans. (red.). (2001). *Politisk kommunikation och demokrati*. Lund: Studentlitteratur
- Englund, Tomas. (2000). *Deliberativa samtal som värdegrund – historiska perspektiv och aktuella förutsättningar*. Stockholm: Skolverket.
- Esaiasson, Peter. Gilljam, Mikael. Oscarsson, Henrik. Wängnerud, Lena. (2012). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4 upplagan). Stockholm: Nordstedts Juridik AB.
- Habermas, Jürgen. (1984). *Borgerlig offentlighet*. Lund: Arkiv Förlag
- OECD. (2007). *Participative Web and User-Created Content. Web 2.0, Wikis, and Social Networking*. Paris: OECD.
- Nord, Lars, Strömbäck, Jesper. (2009). *Väljarna Partierna & Medierna En studie av politisk kommunikation I varrörelsen 2006*. Stockholm: SNS Förlag
- Premfors, Rune, Roth, Klas. (red.). (2004). *Deliberativ demokrati*. Lund: Studentlitteratur.
- Ström, Pär. (2010). *Sociala medier, gratis marknadsföring och opinionsbildning*. Malmö: Liber.
- Strömbäck, Jesper. (2009). *Makt, medier och samhälle – En introduktion till politisk kommunikation*. Stockholm: SNS Förlag
- Svensson, Anders. (2007). *Från norra ståplats till cyberspace*. Göteborg: JMG.
- Thompson, John B. (2001). *Medierna och moderniteten*. Göteborg: Diadalos.

Internet

- Cormode, Graham. Krishnamurthy, Balachander. (2008). *Key differences between web 1.0 and web 2.0*. Hämtad 29 mars 2012 från <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/2125/1972>
- demokrati. (n.d.). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 2 april 2012 från <http://www.ne.se/lang/demokrati>
- Elvelid, Janne. (2012). *Facebookanvändning i Sverige*. Hämtad 5 april 2012 från <http://www.internetstatistik.se/artiklar/facebookanvandning-i-sverige/>
- Finndahl, Olle. (2011). *Svenskarna och Internet 2011*. Hämtad 29 mars 2012 från www.iis.se/docs/SOI2011.pdf

Nilsson, Jan. (2010). *User Generated Content: I lokaltidningarna av och med läsarna*. Hämtad 2 april 2012 från

http://media-it.se/documents/ugc_nilsson_2010_7636_RTM.pdf (pdf)

O'reilly & Battelle (2009). *Web Squared: Web 2.0 five years on*. Hämtad 27 mars 2012 från

http://assets.en.oreilly.com/1/event/28/web2009_websquared-whitepaper.pdf (pdf)

O'Reilly, Tim. (2005). *What Is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*. Hämtad 27 mars 2012 från

<http://www.oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html>

Orr, Allison. (2007). *Political Participation and web 2.0*, University of New South Wales, School of Social Science and International Studies. Hämtad 24 mars 2012 från

<http://arts.monash.edu.au/psi/news-and-events/apsa/refereed-papers/politicaltheory/allisonpoliticalparticipationandweb.pdf> (pdf)

Petersson, Olof. (2005). *De politiska partiernas medlemsutveckling. Rapport till SNS Demokratiråd*. Hämtad 23 mars 2012 från

http://www.olofpetersson.se/aktuellt_partimedlemssiffror.html (pdf)

SOU 2000:1 *En uthållig demokrati!* <http://www.regeringen.se/sb/d/134/a/624>

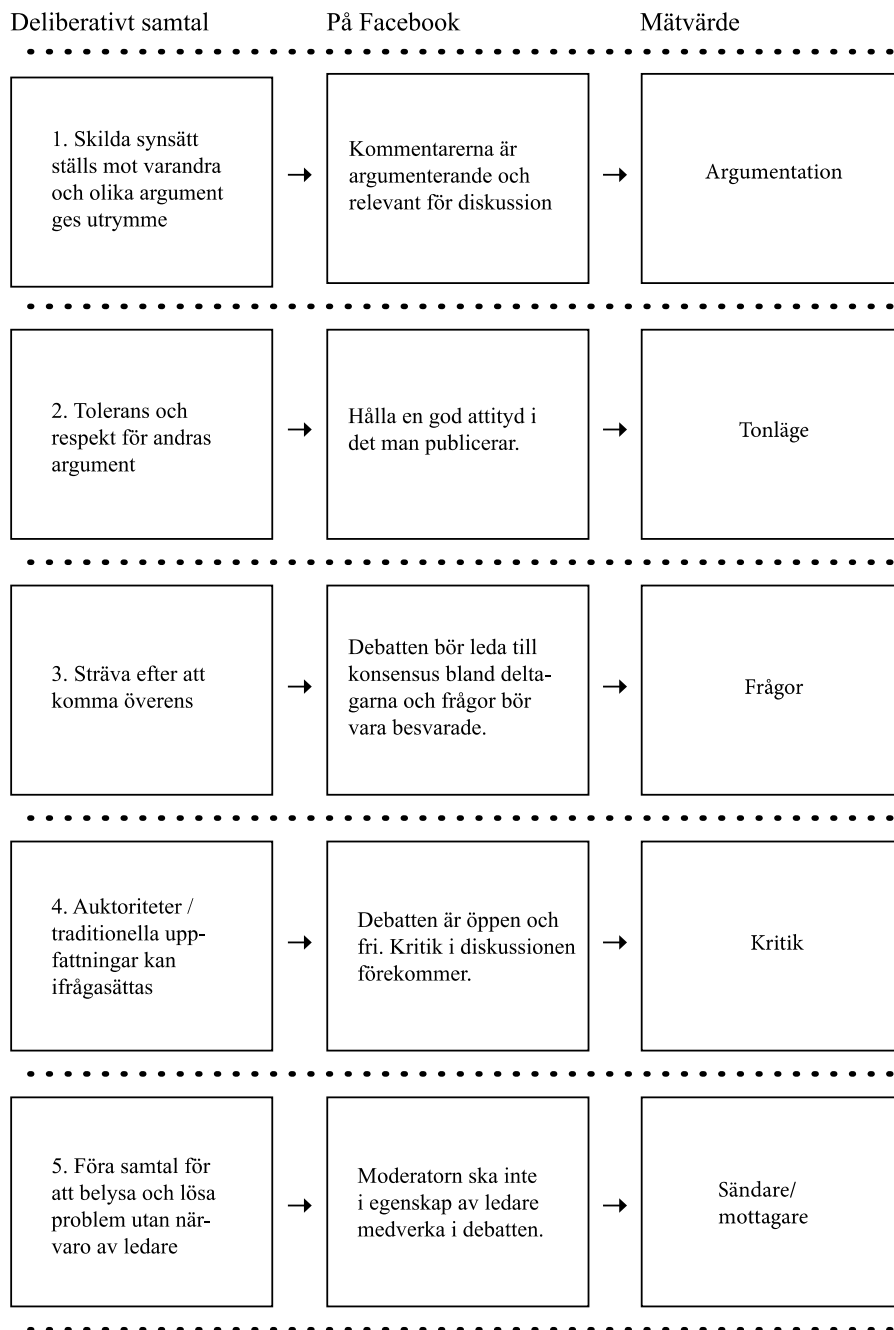
Föreläsningar

Löfgren Nilsson, Monica. (2012). *Kvantitativ innehållsanalys*. Föreläsning JMG, Göteborgs universitet. Datum: 20 februari 2012.

Bilagor

Bilaga 1. Operationalisering

Operationalisering av Englunds fem kriterier av det deliberativa samtalet.



Bilaga 2. Mätvärde till variabler

Operationalisering från mätvärden till variabler.

| Mätvärde | Variabel |
|-----------------------|---|
| Övergripande | → V.1 Är kommentaren den första i diskussionen? V.2 Hänvisar författaren till annan hemsida/artikel/länk? V.3 Vilket partis Facebooksida skrivs kommentaren på? V.4 Vilket kön har kommentatorn? |
| Argumentation | → V.5 Är kommentaren relevant för ämnet? V.6 Är kommentaren relevant för diskussionen? V.7 Är kommentaren argumenterande? V.8 Återkopplar kommentaren till tidigare kommentar/er? |
| Tonläge | → V.9 Vilket tonläge har kommentarförfattaren? |
| Frågor | → V.10 Besvarar kommentatorn en fråga? V.11 Ställer kommentatorn en fråga? |
| Kritik | → V.12 Riktas kritik mot sidans parti eller dess företrädare? V.13 Uttrycks sympati för sidans parti eller dess företrädare? |
| Sändare/ mottagare | → V.14 I vilken egenskap kommenterar sändaren? V.15 Till vem/vilka riktar sig kommentaren? |

Bilaga 3. Kodbok.

V1 Är kommentaren den första i diskussionen?

1. Ja
2. Nej

V2 Hänvisar författaren till annan hemsida/artikel/länk?

1. Ja
2. Nej

V3 Vilket partis Facebooksida skrivs kommentaren på?

1. Centerpartiet
2. Folkpartiet
3. Kristdemokraterna
4. Miljöpartiet
5. Moderaterna
6. Socialdemokraterna
7. Sverigedemokraterna
8. Vänsterpartiet

V4 Vilket kön har kommentatorn?

1. Kvinna
2. Man
99. Ej kodbar

V5 Är kommentaren relevant för ämnet?

1. Ja
2. Nej
99. Ej kodbar

V6 Är kommentaren relevant för diskussion?

1. Ja
2. Nej
99. Ej kodbar

V7 Är kommentaren argumenterande?

1. Ja
2. Nej
99. Ej kodbar

V8 Återkopplar kommentaren till tidigare kommentar/er?

1. Ja
2. Nej
99. Ej kodbar

V9 Vilket tonläge har kommentarförfattaren?

1. Seriös
2. Oseriös
99. Ej kodbar

V10 Besvarar kommentatorn en fråga?

- 1. Ja
- 2. Nej

V11 Ställer kommentatorn en fråga?

- 1. Ja
- 2. Nej

V12 Riktas kritik mot sidans parti eller dess företrädare?

- 1. Ja
- 2. Nej
- 99. Ej kodbar

V13 Uttrycks sympati för sidans parti eller dess företrädare?

- 1. Ja
- 2. Nej
- 99. Ej kodbar

V14 I vilken egenskap kommenterar sändaren?

- 1. Användare
- 2. Politiker
- 3. Sakkunnig
- 4. Moderator
- 5. Annan
- 99. Ej kodbar

V15 Till vem/vilka riktar sig kommentaren?

- 1. Parti
- 2. Politiker
- 3. Användare
- 4. Specifik person
- 5. Diskussionen
- 6. Annat/Alla/Ingen
- 99. Ej kodbar

Bilaga 4. Tolkningsregler.

V1 Är kommentaren den första i diskussionen?

- Vi skiljer mellan den initierande kommentaren (första inlägg) och kommentar på annan kommentar.

V2 Hänvisar författaren till annan hemsida/artikel/länk?

- Vi analyserar bara den text som kommentarförfattaren skriver och inte vidare hänvisning till annan plats.

V3 Vilket partis Facebooksida skrivs kommentaren på?

–

V4 Vilket kön har kommentatorn?

- Vi utgår ifrån bild och namn. Vid oklarhet (t.ex. när Moderaterna kommenterar) ser vi det som *okodbart*.

V5 Är kommentaren relevant för ämnet?

- Ämnets relevans avgörs av vad den första kommentaren i diskussionstråden berör.

V6 Är kommentaren relevant för diskussion?

- Oberoende av ämnet frågar vi om kommentaren är relevant för diskussionen som förs i tråden.

V7 Är kommentaren argumenterande?

- Underbygger kommentatorn sitt påstående med fakta och/eller resonerande slutsatser.

V8 Återkopplar kommentaren till tidigare kommentar/er?

- Om man explicit nämner någon tidigare kommentator vid namn eller citerar text ur tidigare kommentar räknas det som återkoppling.

V9 Vilket tonläge har kommentarförfattaren?

- Här har vi delat in variabelvärden i *seriöst tonläge*, *neutralt tonläge* eller *oseriöst tonläge*. Här väger vi in språkbruk och jargong. Exempel på ett *oseriöst tonläge* kan vara kommentarer med stora mängder utropstecken, ”smileys” och ett överdrivet användande av versaler. Motsatsen har innerburit ett *seriöst tonläge*. Däremot har vi inte valt att tolka stavfel och meningsuppbyggnader. Vid tydliga ”idiotförklaringar” av annan kommentator utan underbyggande resonemang kategoriserar vi också som *oseriöst tonläge*.

V10 Besvarar kommentatorn en fråga?

–

V11 Ställer kommentatorn en fråga?

- Här undersöker vi förekomsten av frågetecken eller uppenbara frågor där författaren har missat frågetecknet.

V12 Riktas kritik mot sidans parti eller dess företrädare?

- Här undersöker vi om negativt laddade ord förekommer i mening med partiet eller dess företrädare.

V13 Uttrycks sympati för sidans parti eller dess företrädare?

- Här undersöker vi om positivt laddade ord förekommer i mening med partiet eller dess företrädare.

V14 I vilken egenskap kommenterar sändaren?

- När det framgår tydligt vem avsändaren är, t.ex. *politiker* eller *moderator*, räknas kommentatorn som detta. Vi ser partiernas Facebooksidor som en förlängning av deras ordinarie hemsidor och därför räknar partierna som moderatörer och inte som Facebookanvändare. Kommentarer i egenskap av utomstående organisation eller företag kodas som *annan* och uttalanden som görs av uttalad expert räknas till *sakkunnig*. Vid övriga fall tolkas sändaren som *användare*.

V15 Till vem/vilka riktar sig kommentaren?

- Vid tydlig adressering, t.ex. *politiker* eller *specifik person*, ska kommentaren kodas som detta. Vid uppenbara tillrop som inte hör diskussionen till, t.ex. ”Jag tycker om hundar”, kodas denna som *annat*. Övriga kommentarer tolkar vi som adresserat till *diskussionen*.

De kommentarer som enbart hänvisar till annan hemsida utan tillhörande text kommer vi koda som *ej kodbar*. Dessa kommentarer analyseras inte utan faller utanför vår undersökning då länken i sig inte bidrar med något som är av intresse för undersökningen. Kommentaren räknas dock som en kommentar men innehållet analyseras alltså inte.